

ЗВІТ

Про результати акредитаційної експертизи освітньої програми

Заклад вищої освіти	Чорноморський національний університет імені Петра Могили
Освітня програма	16573 Економіка та управління підприємством
Рівень вищої освіти	Магістр
Спеціальність	076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

Цей звіт складений за наслідками акредитаційної експертизи згаданої вище освітньої програми, що проводилася Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти.

Звіт є результатом роботи експертної групи. Його основним призначенням є систематизація отриманої інформації, її аналіз та безпосереднє оцінювання якості освітньої програми. Звіт призначений як безпосередньо для закладу вищої освіти, так і для широкої громадськості. Він є публічним документом та буде оприлюднений на сайтах Національного агентства і закладу вищої освіти. Він також є підставою для прийняття подальших рішень галузевою експертною радою та Національним агентством.

Детальніше про мету і порядок проведення акредитації можна дізнатися на вебсайті Національного агентства – <https://naqa.gov.ua/>

Використані скорочення:

ID - ідентифікатор

ВСП - відокремлений структурний підрозділ

ЄДЕБО - Єдина державна електронна база з питань освіти

ЄКТС - Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система

ЗВО - заклад вищої освіти

ОП - освітня програма

Загальні відомості

1. Інформація про освітню програму

Назва ЗВО	Чорноморський національний університет імені Петра Могили
Назва ВСП ЗВО	<i>не застосовується</i>
ID освітньої програми в ЄДЕБО	16573
Назва ОП	Економіка та управління підприємством
Галузь знань	07 Управління та адміністрування
Спеціальність	076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність
Спеціалізація (за наявності)	<i>відсутня</i>
Рівень вищої освіти	Магістр
Вид освітньої програми	Освітньо-професійна

2. Відомості про склад експертної групи та акредитаційну експертизу

Склад експертної групи	Охріменко Ігор Віталійович, Кирилюк Оксана Василівна, Смачило Валентина Володимирівна (керівник)
Залучений представник роботодавців	<i>не застосовується</i>
Дати візиту до ЗВО	04.11.2020 р. – 06.11.2020 р.

3. Посилання на документи, які підлягають оприлюдненню закладом вищої освіти на своєму вебсайті

Відомості про самооцінювання ОП <https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/10/076-Pidpriyemnitstvo-torgivlya-ta-birzhova-diyalnist-Vidomosti-pro-samootsinyuvannya.pdf>

Програма візиту експертної групи https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/10/076_Pidpriyemnitstvo_torgivlya_ta_birzhova_diyalnist.__Programa_roboti_ekspertnoyi_grupi_.pdf

4. Інформація про наявність у звіті інформації з обмеженим доступом

Звіт не містить інформацію з обмеженим доступом

I. Наявність або відсутність підстав для відмови в акредитації, не пов'язаних із відповідністю Критеріям оцінювання якості освітньої програми

На думку експертної групи, підстави для прийняття рішення про відмову в акредитації з підстав, не пов'язаних із відповідністю критеріям оцінювання якості освітньої програми:

відсутні

II. Резюме

Загальні враження про ОП, найголовніші висновки щодо відповідності Критеріям

Освітньо-професійна програма “Економіка та управління підприємством” за спеціальністю 076 “Підприємництво, торгівля та біржова діяльність” за другим (магістерським) рівнем вищої освіти в Чорноморському національному університеті ім. П. Могили у обсязі 90 кредитів ЄКТС розроблена у відповідності зі Стандартом вищої освіти України, затвердженого наказом МОНУ № 961 від 10.07.2019р та законодавством України в сфері вищої освіти групою розробки, до якої входять представники університету та роботодавці, із урахуванням побажань та рекомендацій стейкхолдерів. Вказана ОП є органічною складовою освітнього простору ЧНУ ім. П.Могили, а її мета та фокус відповідають стратегічним планам та пріоритетам розвитку Університету. Дана ОП динамічно розвивається з 2016р., базується на стандарті, враховує потреби основних стейкхолдерів, орієнтована на регіональний ринок праці, готує фахівців для потреб як великого бізнесу, так і малого й середнього. Її діяльність підпримується колективом Університету, який має досвід міжнародної роботи та стажувань, практичної діяльності, висуває високі вимоги до викладання, використовує сучасне матеріально-технічне забезпечення для ведення освітнього процесу (в т.ч. й Moodle 3.9) та підтримує високі вимоги щодо формування культури академічної доброчесності. За результатами акредитаційної експертизи експертною групою визначено, що освітньо-професійна програма та освітня діяльність за цією ОП загалом відповідають усім критеріям Додатку до Положення про акредитацію освітніх програм, з недоліками, що не є суттєвими. Заклад вищої освіти та представники освітньо-професійної програми “Економіка та управління підприємством” мають чітке бачення та потенціал розвитку даної ОП, представлено конкретний план на найближчі 3 роки. Експертною групою було надано рекомендації, спрямовані на усунення слабких сторін та покращення якості освітньої діяльності за ОП.

Підсумок сильних сторін програми та позитивних практик

Освітньо-професійна програма “Економіка та управління підприємством” за спеціальністю 076 “Підприємництво, торгівля та біржова діяльність” за другим (магістерським) рівнем вищої освіти розроблена із урахуванням побажань та рекомендацій стейкхолдерів, проводяться регулярні опитування усіх зацікавлених сторін щодо їх запитів та здійснюється формування на цій основі цілей і результатів ОП; враховано досвід аналогічних закордонних ОП; роботодавці активно залучені до освітнього процесу та до аудиторних занять; забезпечує формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувача; передбачено проходження виробничої практики у майбутніх роботодавців. Слід відмітити високий рівень популяризації академічної доброчесності серед здобувачів через організацію тематичних заходів; високі вимоги до унікальності робіт, що повністю виключають запозичення; чітка процедура перевірки кваліфікаційних робіт через програму Unichек. Активне залучення до аудиторних занять та освітньої діяльності представників роботодавців, дієва система мотивації професійного розвитку та викладацької майстерності забезпечує велику кількість викладачів, дотичних до викладання на ОП, які мають досвід міжнародних стажувань, викладання за кордоном, участі в міжнародних проєктах, публікації у виданнях, що індексуються у наукометричних базах Scopus/WoS; НПП також мають значний досвід практичної діяльності та/або наукового консультування підприємств. Використання та оновлення платформи Moodle для провадження он-лайн навчання, наявність відкритого репозитарію та гарного матеріально-технічного забезпечення формує сприятливе освітнє середовище для здобувачів та викладачів. Відмічаємо наявність реакції на результати опитування та проведення самих опитувань серед стейкхолдерів, а також врахування побажань стейкхолдерів, зауважень, що надані зовнішньої системою забезпечення якості освіти, свідчать про культуру якості в ЗВО та за ОП.

Підсумок слабких сторін програми та рекомендації з її удосконалення

До слабких сторін відноситься недостатнє врахування в ОП галузевого аспекту працевлаштування випускників, зокрема, що стосується суднобудівної та аграрної сфери. Рекомендовано додати у вибіркочову складову освітньої програми ОК, пов'язані із вказаними галузями. Рекомендовано розширити можливості формування у здобувачів soft skills відповідно до запитів стейкхолдерів. Оскільки, на думку ЕГ асистентська практика не є визначальною у формуванні фахівців даної спеціальності, рекомендуємо її замінити виробничою. Позаяк зміст ОП недостатньо відображає її назву, рекомендуємо або змінити назву відповідно до змісту, або додати ОК спрямованих на формування компетентностей безпосередньо з економіки. Враховуючи той факт, що розклад навчання формується відповідно до можливостей паралельного працевлаштування, вважаємо, що запровадження дуальної освіти може стати одним із пріоритетних напрямків розвитку ОП. Недостатнє володіння випускниками ОП спеціалізованими програмними продуктами. Рекомендовано додати в існуючі ОК модулі по вивченню необхідних програмних комплексів або запровадити нові ОК, які б узагальнювали навички із володіння основними програмами, рекомендованими роботодавцями. Недостатня участь здобувачів у програмах міжнародної мобільності, подвійного дипломування, міжнародних стажуваннях і проєктах. Рекомендується посилити заходи щодо популяризації існуючих міжнародних програм серед здобувачів ОП, а також спиратися на власні наукові дослідження, міжнародні дослідження англійською мовою під час викладання ОК, включивши їх в список літератури робочої програми. В організаційно-методичних документах досить поверхово надані роз'яснення щодо форм контрольних заходів поточного контролю. Рекомендуємо більш детально описати форми поточного контролю по кожній дисципліні. Нечіткість вимог до наукових публікацій щодо кількості та якості в Положенні про проведення конкурсного відбору при заміщенні вакантних посад НПП та укладання з ними трудових договорів (контрактів); вказане Положення затверджене в 2016р. та не враховує оновлення нормативно-правового поля, тому ЕГ рекомендує актуалізувати

Положення про проведення конкурсного відбору при заміщенні вакантних посад НПП та укладання з ними трудових договорів (контрактів) та більш чітко прописати конкурсні вимоги. Академічна кваліфікація НПП слабо забезпечена науковою діяльністю, тому ЕГ рекомендує посилити наукову діяльність через публікаційну активність відповідно до ОК, які викладаються, або перерозподілити навантаження; посилити академічну/професійну відповідність за ОК стосовно біржової діяльності. Нечітка формалізація внутрішніх показників якості освіти в Положенні про організацію освітнього процесу (вказані тільки напрямки) та відсутність чітких прописаних механізмів, процедур, політик.

III. Аналіз

У цьому розділі експертна група описує встановлені під час акредитаційної експертизи фактичні обставини, аналізує та оцінює їх, а також надає свої рекомендації щодо удосконалення ОП та діяльності за нею за окремими критеріями.

Критерій 1. Проектування та цілі освітньої програми:

1. Освітня програма має чітко сформульовані цілі, які відповідають місії та стратегії закладу вищої освіти.

Освітня програма «Економіка та управління підприємством» (зі змінами 2017, 2018, 2019 та 2020 рр.) має чітко сформульовану мету, яка полягає у підготовці висококваліфікованих кадрів з економіки та управління підприємством затребуваних на ринку праці, здатних вирішувати складні задачі і проблеми у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності, на засадах оволодіння системою компетентностей. Мета ОП відповідає місії та стратегії ЗВО, відображених у «Стратегічному плані розвитку Чорноморського національного університету імені Петра Могили на період 2019-2024 рр.» (https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/09/Strategichnij_plan_2019-2024_gr.pdf). Також, в процесі зустрічі в межах фокус-групи із ректором ЗВО, він зазначив, що нинішній Стратегічний план, на відміну від попереднього - 2014-2019 рр. (https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/09/Strategichny_Plan_Rozvitku_2014-2019.pdf) був удосконалений, в тому числі чітко сформульованою місією, яка узгоджується зі стратегією закладу та тісно корелює з його освітніми програмами.

2. Цілі освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням позицій та потреб заінтересованих сторін.

Цілі освітньої програми та її програмні результати навчання достатньою мірою визначаються з урахуванням позицій та потреб заінтересованих сторін. Зокрема, це було підтверджено обговоренням у фокус-групах з роботодавцями – ТОВ «Суднобудівний завод «Океан», ПрАТ «Українська страхова компанія «Княжа Вієнна Іншуранс Груп», ДПІ ГУ ДПС у Миколаївській області, ТОВ «Центр підтримки бізнесу», ТОВ СП «НІБУЛОН». Варто зазначити, що комплект документів з організації ОП містить рецензії-відгуки від ТОВ «Суднобудівний завод «Океан», ТОВ СП «НІБУЛОН», Української асоціації центрів підтримки бізнесу та Інноваційного кластеру «Регіональний інноваційний HUB», які позитивно оцінюють структуру ОП, цінність дисциплін та їх відповідність інтересам роботодавців і вимогам господарської практики. На відповідних фокус-групах знайшло підтвердження залучення до формування ОП і випускників та здобувачів освіти. Так, здобувачі залучалися до обговорення ОП, в процесі якого вони висловили побажання щодо включення до обов'язкових ОК іноземної мови, що було враховано при формуванні ОП в редакції 2020 р. Це ж стосується і впровадження такої форми занять, як тренінг-курси. Під час акредитаційної експертизи було підтверджено факт анкетування здобувачів та роботодавців, що свідчить про зацікавленість з боку розробників ОП запитів і рекомендацій стейкхолдерів. Виходячи з вищевикладеного, експертна група прийшла до висновку, що залучення стейкхолдерів до формування та удосконалення ОП носить справжній, а не формальний характер.

3. Цілі освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням тенденцій розвитку спеціальності, ринку праці, галузевого та регіонального контексту, а також досвіду аналогічних вітчизняних та іноземних освітніх програм.

Цілі даної освітньої програми сформовані відповідно до тенденцій розвитку ринку праці та сучасних тенденцій розвитку спеціальності. Так, під час зустрічей з роботодавцями було виявлено, що сучасні умови розвитку Миколаївщини формують значну потребу у кадрах спеціальності та аналізованої ОП зокрема. Експертна група ознайомила із запитом роботодавців, а також із аргументами розробників ОП щодо аналізу нинішніх тенденцій на ринку праці регіону та сучасних професійних вимог до випускників ЗВО. Вони підтверджують необхідність регіону у фахівцях даної спеціальності, в тому числі в контексті змістовної наповненості цієї ОП. Слід зазначити, що дана ОП була затверджена у 2020 році з урахуванням рекомендацій, отриманих від стейкхолдерів. Вказані зміни

були зроблені вже вчетверте, відносно ОП 2016 року, що якраз і було зумовлено необхідністю врахування сучасних тенденцій розвитку спеціальності та підготовки професійних кадрів з підприємництва, торгівлі та біржової діяльності для підприємств і організацій Миколаївщини. На фокус-групі з роботодавцями було виявлено, що студенти, під час проходження практики на підприємствах і в організаціях роботодавців, показують високий рівень знань та практичних навиків, необхідних для фахівців даної спеціальності. Що стосується досвіду аналогічних вітчизняних та іноземних ОП, то було вивчено низку ОП з таких ЗВО як КНУ, КНЕУ, НАУКМА, НТУ «ХП», London School of Economics, Harvard University, University of Glasgow, University of Toronto, Thompson Rivers University. Їх результатом стало збільшення в ОП формування надпрофесійних навичок (soft skills). Крім того, студенти ОП мають можливість стажування в закордонних ЗВО, що є додатковим фактором необхідності перегляду і оновлення ОП з урахуванням досвіду інших ЗВО. Викладачі, задіяні у викладанні на ОП, мають досвід міжнародного стажування та викладання, що позитивно вплинуло на формування цілей та результатів ОП.

4. Освітня програма дозволяє досягти результатів навчання, визначених стандартом вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти (за наявності). За відсутності затвердженого стандарту вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти, програмні результати навчання повинні відповідати вимогам Національної рамки кваліфікацій для відповідного кваліфікаційного рівня.

Освітня програма розроблена відповідно до стандарту вищої освіти спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» за другим рівнем вищої освіти. ОП дозволяє досягти результатів навчання, визначених у стандарті вищої освіти. Варто також відзначити, що специфічний фокус освітньої програми, запити стейкхолдерів та стратегія розвитку регіону обумовлюють формування в ОП і додаткових РН, які не передбачені стандартом даної спеціальності, але розширюють його можливості.

Загальний аналіз щодо Критерію 1:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 1.

Сильними сторонами даної освітньої програми є: чіткий зв'язок мети ОП з місією та стратегією ЗВО; висока затребуваність випускників даної ОП на регіональному ринку праці; регулярні опитування усіх зацікавлених сторін щодо їх запитів та формування на цій основі цілей і результатів ОП; врахування досвіду аналогічних закордонних ОП.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 1.

До слабких сторін за критерієм 1 відноситься недостатнє врахування в ОП галузевого аспекту працевлаштування випускників, зокрема, що стосується суднобудівної та аграрної сфери. Рекомендовано додати у вибірккову складову освітньої програми ОК, пов'язані із вказаними галузями.

Рівень відповідності Критерію 1.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 1.

За результатом експертизи освітньої програми експертна група зробила висновок, що в цілому є відповідність за даним критерієм. Так, цілі ОП є достатньо чіткими і відповідають місії та стратегії закладу. Визначення цілей здійснювалося з урахуванням інтересів стейкхолдерів, що підтверджується їх регулярним опитуванням, та тенденцій розвитку спеціальності, на що вказує робота з вивчення інших ОП за цією спеціальністю. ОП дозволяє досягти результатів навчання, визначених стандартом, про що свідчить успішне працевлаштування випускників. Деякі недоліки, які не є визначальними, відмічені за підкритерієм 1.3 (недостатнє врахування галузевого аспекту). Враховуючи наведені вище факти і докази, експертна група вважає, що рівень відповідності ОП за критерієм 1 відповідає рівню В.

Критерій 2. Структура та зміст освітньої програми:

1. Обсяг освітньої програми та окремих освітніх компонентів (у кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи) відповідає вимогам законодавства щодо навчального навантаження для відповідного рівня вищої освіти та відповідного стандарту вищої освіти (за наявності).

Обсяг освітньо-професійної програми “Економіка та управління підприємством” за спеціальністю 076 “Підприємництво, торгівля та біржова діяльність” галузі 07 “Управління та адміністрування” за другим (магістерським) рівнем вищої освіти становить 90 кредитів ЄКТС, що відповідає п.5 ст.5 ЗУ “Про вищу освіту” та Стандарту вищої освіти України за спеціальністю 076 “Підприємництво, торгівля та біржова діяльність”, затвердженого наказом МОНУ № 961 від 10.07.2019р. Обсяг вибіркового ОК становить 32 % від загального обсягу (29 кредитів), що відповідає п. 15 ст. 62 ЗУ “Про вищу освіту”. Вибіркова частина в ОП 2016-2019 рр коливається від 34,4% (2016 р.) до 27,7% (2017 р.) та до 31,1% (2018-2019 рр), що відповідає встановленій законом нормі - не менше 25%. Не менше 35% обсягу ОП спрямовано на забезпечення загальних та спеціальних (фахових) компетентностей за спеціальністю, що відповідає СВОУ.

2. Зміст освітньої програми має чітку структуру; освітні компоненти, включені до освітньої програми, складають логічну взаємопов'язану систему та в сукупності дозволяють досягти заявлених цілей та програмних результатів навчання.

Зміст ОП має чітку структуру, 5 загальних компетентностей, 6 спеціальних компетентностей, 12 результатів навчання, які структуровані за блоками «Знання», «Уміння», «Комунікація», «Автономність і відповідальність». Програма містить нормативні та вибіркові компоненти поділені на цикли загальної та професійної підготовки, що дозволяє досягти визначеної мети ОП відповідно до її фокусу. Усі результати навчання забезпечуються нормативними компонентами. Структурно-логічна схема наведена в ОП у форм, яка дозволяє чітко продемонструвати взаємозв'язки між освітніми компонентами та їх блоками, в тому числі в межах семестрів. Матриці «Результати-компетентності» та «Компоненти-результати» подано коректно. Крім того, ОП містить необов'язкову, але корисну для її розуміння матрицю «Компоненти-компетентності». Разом з тим, подальше навчання за ОП передбачено за третім (освітньо-науковим) рівнем доктора філософії за галуззю знань 07 “Управління та адміністрування” за спеціальності 076 “Підприємництво, торгівля, біржова діяльність”, в той же час як фактично воно може здійснюватися як за другим, так і за третім рівнем за будь-якою спеціальністю. Навчальний план містить вказівки на 5-6 курси та, відповідно, 9,10,11 семестри, тоді як магістратура є окремим рівнем вищої освіти і не передбачає наскрізної нумерації з бакалавратом. В НП зазначено, що навчання здійснюється на основі рівня вищої освіти бакалавр, а в ОП - бакалавр, спеціаліст, магістр. Також в ОП дотримання академічної доброчесності базується на викладанні курсу з академічного письма, який є вибіркоким.

3. Зміст освітньої програми відповідає предметній області визначеної для неї спеціальності (спеціальностям, якщо освітня програма є міждисциплінарною).

Зміст даної ОП загалом відповідає предметній області спеціальності. Він дозволяє сформулювати достатній перелік загальних компетентностей (2 дисципліни нормативні та 1 вибіркова з 13 запропонованих) та глибоке вивчення ОК циклу професійної підготовки (8 дисциплін нормативних та 6 вибіркового із 20 запропонованих). Робота експертної групи із робочими навчальними програмами виявила, що підготовка за ОП дозволяє здобувачам набутти необхідних професійних компетентностей, затребуваних на ринку праці. Натомість, хочемо зазначити деяку невідповідність змісту ОП з її назвою. Так, в назві використано термін “економіка”, що може створити враження міждисциплінарності ОП. Тоді, як зміст ОП не передбачає вихід за межі спеціальності і не містить окремих ОК, спрямованих на вивчення економіки в контексті спеціальності 051 “Економіка”. На запитання ЕГ щодо причин даної ситуації представники ЗВО пояснили, що при формуванні ОП вони розглядали вивчення економіки підприємства як елементу підприємництва, тому вважають таку назву ОП цілком правомірною.

4. Структура освітньої програми передбачає можливість для формування індивідуальної освітньої траєкторії, зокрема через індивідуальний вибір здобувачами вищої освіти навчальних дисциплін у обсязі, передбаченому законодавством.

Процедура формування індивідуальної освітньої траєкторії регламентується «Положенням про організацію освітнього процесу ЧНУ ім. Петра Могили» (https://chmnu.edu.ua/wpcontent/uploads/2017/06/Polozhennya_pro_organizatsiyu_osvitnogo_protseesu.pdf) та «Положенням про порядок та умови обрання студентами дисциплін за вибором» (https://chmnu.edu.ua/wpcontent/uploads/2020/07/Polozhennya_pro_poryadok_ta_umovi_obrannya_studentami_distiplin_za_viborom.pdf). Даними документами передбачено, що перелік вибіркового ОК не може бути безальтернативним і він формується на етапі підготовки робочого навчального плану, перелік вибіркового ОК формується кафедрою з урахуванням досвіду провадження освітньої діяльності на ОП, тенденціями на ринку праці та пропозицій стейкхолдерів (студентів, роботодавців, випускників). Забезпечення індивідуальної освітньої траєкторії відбувається через вибіркові компоненти навчального плану (29 кредитів ЄКТС, 32% - дисципліни вільного вибору студента), які вносяться до індивідуального навчального плану здобувача. Перелік

вибіркових дисциплін доводиться до відома студентів з першого навчального року в магістратурі. Як зазначила декан факультету, ЗВО пропонує на вибір великий обсяг дисциплін, але загалом він може поширюватися на усі дисципліни ЗВО. В той же час на ОП визначено блок вибіркових дисциплін, в якому наведено 33 дисципліни (13 циклу загальної та 20 професійної підготовки), запропонованих для поглиблення загальних та професійних навиків студентів, що може розглядатися як недостатність для повного альтернативного вибору. В результаті акредитаційної експертизи було встановлено, що здобувачі проінформовані про процедуру вибору, ознайомлені з місцем розташування переліку вибіркових дисциплін і добре знають свої права щодо формування індивідуальної освітньої траєкторії. Під час інтерв'ювання зі здобувачами, ними було підтверджено наявність факту вибірковості. Також декан факультету вказала, що ЗВО надає можливість формування індивідуальних планів навчання для здобувачів, які мають в цьому необхідність. В процесі спілкування зі студентами підтвердилося, що студент має право обирати місце проходження виробничої та передкваліфікаційної практик відповідно до своїх інтересів, уподобань, бачення власної подальшої траєкторії професійного розвитку; обирати напрям дослідження та керівника кваліфікаційної роботи. В межах дисциплін студенти мають можливість обирати тематику творчих видів робіт (есе, аналітичних завдань, проєктів). Як елемент побудови індивідуальної освітньої траєкторії студенти мають можливість скористатися правом на навчання за програмою академічної мобільності згідно з договорами, укладеними між ЧНУ і ЗВО України та інших країн. Крім того, в ЗВО є практика надання додаткових освітніх послуг, що розширює можливості побудови індивідуальної освітньої траєкторії. До позитивних моментів слід віднести і той факт, що за період дії ОП в ЗВО відбувся перехід від блочної системи вибору до більш широкій вибірковості ОК.

5. Освітня програма та навчальний план передбачають практичну підготовку здобувачів вищої освіти, яка дозволяє здобути компетентності, необхідні для подальшої професійної діяльності.

ОП та навчальний план передбачають проходження кількох видів практики: виробничої, асистентської та передкваліфікаційної. Фокус-групи з роботодавцями підтвердили проходження здобувачами ОП практики та загальну задоволеність роботодавців рівнем знань та компетентностей практикантів. Особисті бесіди експертної групи зі здобувачами та результати опитування, що регулярно проводяться на факультеті (<https://drive.google.com/drive/folders/1DKby3GQRkbt1QvSAqJOfsfgPnaBIS68V?usp=sharing>) показали задоволеність здобувачів умовами за змістом практик, а також практичною підготовкою на ОП загалом. Методичне та організаційне забезпечення процесу проходження практики забезпечується «Положенням про проведення практики в ЧНУ ім. Петра Могили» (https://chmnu.edu.ua/wpcontent/uploads/2017/06/Polozhennya_pro_provedennya_praktiki_v_CHNU-1.pdf).

Організація практичної підготовки здійснюється відповідно до сучасних вимог щодо формування загальних та професійних навичок здобувачів вищої освіти з урахуванням особливостей спеціальності і відповідно до навчального плану та програм. Проходження практики здійснюється на підприємствах, в організаціях та установах, з якими укладено відповідні договори, основними з яких є: ТОВ СП «НІБУЛОН», ТОВ «МСП Ніка-Тера», ТОВ «Бріолайт-Україна», ПрАТ «Лакталіс-Миколаїв», ТОВ «Владам-Юг», ТОВ «Вітерра», ТОВ «ЕпіцентрК», ТОВ «АТБ-маркет», АТ КБ «Приватбанк» та ін. Разом з тим, для експертної групи залишилася недостатньо переконливою необхідність асистентської практики для формування професійних компетентностей зі спеціальності (незважаючи на запевнення групи забезпечення щодо її необхідності як такої, що готує до майбутнього викладання та дозволяє залучати магістрів до викладання як елемент розвитку кадрового потенціалу).

6. Освітня програма передбачає набуття здобувачами вищої освіти соціальних навичок (soft skills), що відповідають заявленим цілям.

ОП дозволяє здобувачам набути таких соціальних навичок (soft skills), як комунікативність та робота в команді, лідерство та здатність брати на себе відповідальність, вміння залагоджувати конфлікти, розуміння важливості дедлайнів і управління своїм часом, здатність критично мислити, креативність. В процесі акредитаційної експертизи було виявлено, що викладачі використовують різноманітні інноваційні підходи до формування soft skills у здобувачів, як під час проведення аудиторних занять, так і за рахунок участі у наукових гуртках. На факультеті працює студентський науковий клуб, що дозволяє сформувати необхідне середовище для розвитку навичок презентації, комунікації та роботи у групі; щорічним є проведення економічних турнірів. В ОП пропонуються дисципліни вибіркового блоку «Психологія кар'єри та лідерства», «Етика ведення переговорів» та «Іміджеологія», що дає підстави вважати, що ОП надає можливість отримання студентами різних соціальних навичок. Разом з тим варто зазначити, що незважаючи на достатні формальні умови для забезпечення soft skills, окремі стейкхолдери говорили про необхідність посилення цього напрямку підготовки.

7. Зміст освітньої програми урахуває вимоги відповідного професійного стандарту (за наявності).

Професійний стандарт для спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» відсутній. У зв'язку з цим для визначення компетентностей та результатів навчання за ОП орієнтиром для ЗВО є Національна рамка кваліфікацій.

8. Обсяг освітньої програми та окремих освітніх компонентів (у кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи) реалістично відбиває фактичне навантаження здобувачів, є відповідним для досягнення цілей та програмних результатів навчання.

Результати проведеного аналізу окремих освітніх компонентів показали рівномірний розподіл обсягу фактичного навантаження здобувачів. Аудиторне навантаження становить 16 годин на тиждень. У залежності від специфіки та змісту конкретної дисципліни, час, відведений на самостійну роботу становить від 60 до 75%, що свідчить про адекватне навантаження здобувачів. Аналіз навчального плану показав, що кількість кредитів за роками розподілена рівномірно. Співвідношення аудиторної та самостійної роботи за окремими ОК встановлюється кожним конкретним викладачем при розробці робочої програми дисципліни з урахуванням її специфіки. Студенти на фокус-групі вказали, що їм вистачає часу на виконання самостійної роботи, а рівень навчального навантаження є достатнім. Викликає певні сумніви раціональність графіку навчання протягом тижня – з 17 год. в будні дні та навчання в суботу, проте здобувачі запевнили, що їх такий розклад задовольняє. Невідповідностей між ОП різних років та навчальними планами не виявлено.

9. У разі здійснення підготовки здобувачів вищої освіти за дуальною формою освіти структура освітньої програми та навчальний план узгоджені із завданнями та особливостями цієї форми здобуття освіти.

Підготовка здобувачів за дуальною формою освіти не здійснюється. Представники групи забезпечення відмітили розвиток дуальної освіти як перспективний напрямок, який є пріоритетним.

Загальний аналіз щодо Критерію 2:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 2.

Сильними сторонами ОП у контексті критерію 2 є : наявність регулярного оновлення ОП, відповідно до запитів господарської практики та професійного росту викладачів; ОП має чітку структуру з потужним блоком дисциплін професійної підготовки, що дає змогу здобути якісні професійні компетентності за фахом; ОП забезпечує формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувача з використанням широкого набору методичних інструментів; ЗВО забезпечує проходження виробничої практики у майбутніх роботодавців, має стабільні бази практик серед кращих підприємств регіону.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 2.

Рекомендовано розширити можливості формування у здобувачів soft skills відповідно до запитів стейкхолдерів. Оскільки, на думку ЕГ асистентська практика не є визначальною у формуванні фахівців даної спеціальності, рекомендуємо її замінити виробничою. Позаяк зміст ОП недостатньо відображає її назву, рекомендуємо або змінити назву відповідно до змісту, або додати ОК спрямованих на формування компетентностей безпосередньо з економіки. Враховуючи той факт, що розклад навчання формується відповідно до можливостей паралельного працевлаштування, вважаємо, що запровадження дуальної освіти може стати одним із пріоритетних напрямків розвитку ОП.

Рівень відповідності Критерію 2.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 2.

Структура та зміст ОП має достатній рівень відповідності за критерієм 2. Освітня програма відповідає ЗУ “Про вищу освіту” та Стандарту вищої освіти за спеціальністю, має логічні взаємозв'язки та дозволяє досягти цілей і програмних результатів, а також враховує рекомендації листа МОН №1/9-239 від 28.04.2017 р. Усі підкритерії, за винятком тих, що не застосовувалися, мають узгодженість із відповідними вимогами. ОП постійно оновлюється в напрямку свого поліпшення. Вказані слабкі сторони, зокрема, необхідність посилення soft skills та деяка неузгодженість змісту ОП з її назвою можуть бути змінені в процесі удосконалення ОП, а тому не розглядаються з позицій невідповідності. Крім того, назва даної ОП відповідає баченню Міністерства освіти і науки України щодо назв освітніх програм, які були створені на базі спеціалізацій (Лист № 1/9-377 від 05.06.2018 р.).

Критерій 3. Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання:

1. Правила прийому на навчання за освітньою програмою є чіткими та зрозумілими, не містять дискримінаційних положень та оприлюднені на офіційному веб-сайті закладу вищої освіти.

В розділі «Абітурієнт» (<https://chmnu.edu.ua/category/abituriyentu/>) офіційного веб-ресурсу закладу для вступників є можливість ознайомитися з усією актуальною інформацією: Правилами прийому на навчання (https://drive.google.com/drive/folders/1eumYzf_iHwjFwo3Wh_VGr7FzKF09sEnR); змінами до Правил прийому (https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/08/ZMINI_do_Pravil_prijomu_dlya_zdobuttya_vishhoyi_osviti_do_CHNU_imeni_Petra_Mogili_u_2020_rotsi.pdf); умовами прийому на навчання (<https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/01/prijomunakaz1110191285.pdf>); термінами прийому документів (<https://chmnu.edu.ua/termini-prijomu-dokumentiv/>); обсягами державного замовлення (<https://chmnu.edu.ua/derzhavne-zamovlennya/>); Програмою фахового вступного випробування за даною ОП (https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/05/5_kurs_programa_Pidpriemnictvo-torgivlya-ta-birzhova-diyalnist.pdf); прикладом білета фахового вступного випробування (https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/05/5_kurs_priklad_Pidpriemnictvo-torgivlya-ta-birzhova-diyalnist.pdf) та іншою додатковою інформацією, що може бути корисною вступнику у виборі спеціальності (<https://chmnu.edu.ua/abituriyentu-pro-fakultet-ekonomichnih-nauk-chnu-imeni-petra-mogili/> тощо). За результатами фокус-груп зі здобувачами та резервної зустрічі, а також аналізу наданих матеріалів, було ідентифіковано, що правила прийому є чіткими та зрозумілими, не містять будь-яких дискримінаційних положень. Щодо висвітлення інформації на офіційному веб-сайті, хотілося б більшої структурованості та подачі за сучасними критеріями. Наприклад, щоб прочитати правила прийому на навчання, потрібно декілька разів переходити за посиланнями, оскільки файл з даними правилами зберігається на Google-диску. Це не завжди може бути практичним у користуванні для потенційного вступника. В контексті даного підкритерію є важливим відмітити, що на сайті Університету подана контактна інформація приймальної комісії (<https://chmnu.edu.ua/prijmalna-komisiya/>) з чітким зазначенням графіка роботи, адреси, телефону контактної особи, посилання на сторінку в Facebook (<https://www.facebook.com/groups/pkchnu>), а також оприлюднено склад приймальної комісії (https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/04/Sklad_PK_2020.pdf), Положення про приймальну комісію (https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/04/Polozhennya_pro_prijmalnu_komisiyu_2020.pdf) та Положення про апеляційну комісію (https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/04/Polozhennya_pro_apelyatsijnu_komisiyu.pdf).

2. Правила прийому на навчання за освітньою програмою враховують особливості самої освітньої програми.

Згідно Правил прийому на навчання (https://drive.google.com/drive/folders/1eumYzf_iHwjFwo3Wh_VGr7FzKF09sEnR) для здобуття другого рівня вищої освіти приймаються особи, які здобули ступінь бакалавра, магістра (ОКР спеціаліста), в т. ч. за іншими спеціальностями. Умовою зарахування на ОП є успішне проходження єдиного вступного іспиту та фахового вступного випробування. Варто зазначити, що для вступників з інших спеціальностей не передбачено додаткових вступних випробувань чи співбесіди, що спрощує для них процес вступу на дану ОП. ЄВІ – форма вступного випробування з іноземної (англійської, або німецької, або французької, або іспанської) мови для вступу на навчання, яка передбачає використання організаційно-технологічних процесів здійснення ЗНО. В закладі функціонує підготовче відділення (<https://chmnu.edu.ua/zagalna-informatsiya-pro-pidgotovche-viddilennya/>), що дає можливість вступникам на дану ОП підготуватися до єдиного вступного іспиту з англійської мови. Фахове вступне випробування орієнтоване на перевірку професійних компетентностей, практичних знань та вмінь, що були отримані вступником на попередніх рівнях вищої освіти. Програмою фахового вступного випробування зі спеціальності (https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/05/5_kurs_programa_Pidpriemnictvo-torgivlya-ta-birzhova-diyalnist.pdf) передбачено охоплення чотирьох модулів фахових дисциплін: «Стратегія підприємства», «Економіка підприємства», «Економіка та організація інноваційної діяльності», «Потенціал і розвиток підприємства». Під час фокус-групи із керівництвом закладу була озвучена одна з особливостей даної ОП – підготовка універсального фахівця, що буде орієнтуватися практично у всіх аспектах підприємницької діяльності. Обрані модулі фахових дисциплін підтверджують різноплановість перевірки знань з економіки вступників на ОП. На сайті в Програмі вступного випробування можна ознайомитися з переліком тем, прикладами питань, порядком проведення фахового вступного випробування, критеріями оцінювання. Ознайомившись з прикладом білету (https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/05/5_kurs_priklad_Pidpriemnictvo-torgivlya-ta-birzhova-diyalnist.pdf), бачимо, що кожне екзаменаційне завдання містить 30 тестових питань. За інформацією від фокус-груп із групою забезпечення ОП стало відомо, що дані питання формуються за допомогою розрахункового методу, щоб рівномірно охопити теми з трьох модулів (по 10 тестів з кожного). Проте гарантом було зазначено, що на фаховому вступному іспиті є ще задача, окрім тестових завдань, що охоплює модуль «Економіка підприємства». В Програмі вступного випробування цього не зазначено. В закладі ведеться значна профорієнтаційна робота. Але за ОП навчається відносно невелика кількість магістрів. Враховуючи особливість даної ОП і взаємозв'язку з цілями та стратегією ЗВО є рекомендація активізувати профорієнтаційну роботу для зацікавлення здобувачів щодо другої вищої освіти рівня магістра та ширшого охоплення інших спеціальностей неекономічного профілю.

3. Визначені чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих в інших закладах освіти, зокрема під час академічної мобільності, що відповідають Конвенції про визнання кваліфікацій з вищої освіти в Європейському регіоні (Лісабон, 1997 р.), є доступними для всіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

В закладі чітко регламентується процедура визнання результатів навчання, отриманих в інших ЗВО, регулюється: 1) п 4.2. Положення про організацію освітнього процесу (https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/06/Polozhennya_pro_organizatsiyu_osvitnogo_protseesu.pdf); 2) Положенням про визнання іноземних документів про освіту (https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/06/Polozhennya_pro_viznannya_inozemnih_dokumentiv_pro_osvitu_v_CHNU_imeni_Petra_Mogily.pdf); 3) Положенням про порядок перезарахування освітніх компонентів та визначення академічної різниці (https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/06/Polozhennya_pro_poryadok_perezarahuvannya_osvitnih_komponentiv_ta_viznachennya_aka-demichnoyi_riznitsi.pdf). Аналіз документів та інформація, отримана в підсумку спілкування з фокус-групами із здобувачів та допоміжними підрозділами, ідентифікувало чіткість та зрозумілість даних правил, обізнаність магістрантами про можливості, котрі надає заклад для реалізації прав щодо міжнародної та вітчизняної академічної мобільності. Повне або часткове перезарахування результатів навчання за програмами академічної мобільності здійснюється деканом факультету економічних наук з використанням ЄКТС на основі співставлення освітніх програм і силабусів дисциплін на підставі на підставі академічної довідки, документу про вищу освіту, Transcript of Records. В освітньо-професійній програмі (https://drive.google.com/drive/folders/11zreM6D7TmlSV_2nFEvesty90q_bISEz) прописано налагодження міжнародних зв'язків та провадження міжнародної діяльності в галузі освіти та науки спеціальності як одна з процедур забезпечення якості вищої освіти закладу. На практиці ЗВО надає можливість студентам щодо національної академічної мобільності на основі двосторонніх договорів з такими ЗВО України: Національний університет «Києво-Могилянська академія», Національний університет «Острозька академія» та численними університетами світу: Італії (Ка`Фоскарі), Іспанії (Кадіс), Польщі (Поморська Академія), Норвегії (Норд), Туреччини (Академія туризму) тощо. Фокус-група з керівництвом показала, що одним з перспективних напрямів розвитку даної ОП зокрема та факультету економічних наук загалом – це подальше розширення міжнародних зв'язків з метою участі студентів у програмах подвійного диплому та дуальної освіти, програмах бізнес-практики в провідних університетах Європи, надання можливостей міжнародного стажування, розвитку участі в програмах Fulbright, Erasmus+ тощо. На момент написання звіту був відсутній запит з боку здобувачів даної ОП, щоб б підтвердило дієвість процедури, прописаних в Положеннях. Проте є приклади в студентів, котрі здобували в даному ЗВО першому рієнь вищої освіти, та брали участь у відповідних програмах. Варто активізувати здобувачів у даному напрямі, оскільки на факультеті є ідентична програма третього рівня вищої освіти. Участь у програмах академічної мобільності може стати для здобувачів ОП заохоченням та підготовкою до вступу в аспірантуру.

4. Визначені чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, які є доступними для всіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

За результатами фокус-групи з групою забезпечення та зі здобувачами, була отримана інформація: за допомогою в організації заходів неформальної освіти для отримання студентами додаткових знань, котрих їм бракує для опанування повноти компетенцій зі спеціальності, на факультеті економічних наук звертаються до Центру соціально-психологічної підтримки для організації додаткових тренінгів. Також залучаються зовнішні ресурси, наприклад, курси Prometheus (надано сертифікати онлайн-курсу - «Аналіз даних та статистичне виведення на мові R» платформи Prometheus, що були зараховані в рамках поточного контролю під час вивчення тренінг-курсу Бізнес-аналітика – позакредитної дисципліни з числа додаткових освітніх послуг, що регламентуються Положенням про надання додаткових освітніх послуг (<https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/09/Polozhennya-pro-nadannya-dodatkovykh-osvitnih-poslug-vid-24.05.2017.pdf>). Є можливість пройти онлайн-курс як для здобувачів вищої освіти за даною ОП (наприклад, Ладиженський М.), так і студентам інших спеціальностей факультету економічних наук, та Coursera, тренінги громадських організацій і міжнародних програм. Про дані можливості надсилається інформація здобувачам через електронні скриньки груп та канали соціальних мереж. Крім цього, в рамках Тренінг-курсу Методологія наукових досліджень за фахом студентам зараховувалися бали за результатами участі у конференціях (з виступами чи публікацією тез доповідей). Наприклад, студенти Веретюк О., Біляк А., Осіпова М. брали участь у Студентській науковій конференції «Могилянські читання – 2019: Університетська молодь для сталого майбутнього України» та отримали відповідне зарахування, що відображено на сторінці курсу в Moodle як Практичне заняття №6 (є скан-копія програми конференції та скрін відповідної сторінки курсу). ЗВО надали приклади сертифікатів онлайн-курсу Академічної доброчесності з платформи EDERA, який здобувачі вищої освіти за ОП бакалаврів проходили після виявлення текстових запозичень у поточних роботах та до повторного їх складання. Право студентів самостійно пройти певне навчання поза закладом з подальшим зарахуванням в навчальний процес регламентується Положенням про порядок визнання результатів навчання в неформальній та інформальній освіті (https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/06/Polozhennya_pro_neformalnu_osvitu.pdf), за яким враховуються дані результати у межах 10 кредитів ЄКТС. Процедура є чіткою, зрозумілою та структурованою. В закладі діють позакредитні курси, котрі надають студентам додаткові сучасні навички та знання. До прикладу, є позакредитні курси з іноземних мов. Внаслідок онлайн-спілкування було наведено приклади щодо зарахування додаткових балів студентам за позааудиторні активності, а саме в ЗВО є угода з Познянським університетом, заходи котрого відвідувала студентка нині 5 курсу влітку та отримала сертифікат по управлінню товарним асортиментом з подальшим врахуванням при підсумковому оцінюванні відповідної дисципліни.

Загальний аналіз щодо Критерію 3:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 3.

Чіткі та зрозумілі правила прийому, що не містять будь-яких дискримінаційних положень. Наявність низки зворотних контактів для вступників для отримання додаткової інформації. Наявність курсів щодо підготовки здобувачів до Єдиного вступного іспиту з англійської мови. Врахування особливостей ОП в правилах прийому. Наявність чітко регламентованої процедури визнання результатів, отриманих в інших ЗВО, а також Положення про академічну мобільність. Широкі можливості щодо участі в міжнародних програмах академічної мобільності. Наявність Положення про порядок визнання результатів навчання, здобутих в неформальній освіті. Залучення здобувачів другого рівня вищої освіти до розширення отриманих знань та навичок позааудиторно. Залучення до проведення занять представників бізнесу та зарубіжних лекторів.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 3.

Відсутність повної структурованості подачі інформації про вступ на офіційному веб-сайті закладу. Рекомендуємо посилити оформлення офіційного веб-сайту у розрізі «Абітурієнт» відповідно до сучасних вимог для полегшення користування сайтом. Некоректне оформлення оприлюдненої на веб-сайті програми фахового вступного випробування. Рекомендуємо включити перелік типових задач по 4 модулю «Економіка підприємства» для забезпечення можливості вступника ретельно підготуватися до іспиту. Відносно низька кількість набору магістрантів на ОП (шість осіб на п'ятому курсі та дев'ять – на шостому). Рекомендуємо, спираючись на особливості ОП, активізувати профорієнтаційну роботу для зацікавлення здобувачів щодо другої вищої освіти рівня магістра та ширшого охоплення інших спеціальностей неекономічного профілю. Відсутність зацікавленості здобувачів за ОП до академічної мобільності. Варто активізувати здобувачів у даному напрямі, оскільки на факультеті є ідентична програма третього рівня вищої освіти. Участь у програмах академічної мобільності може стати для здобувачів ОП заохоченням та підготовкою до вступу в аспірантуру, а вступ в аспірантуру – мотивацією брати участь в заходах академічної мобільності. Слабка зацікавленість здобувачів щодо зарахування результатів неформальної освіти у навчальний процес. Рекомендацією буде активізувати цей процес, оскільки потреба в розширенні фахових компетенцій та навичок є особливо важливим для здобувачів другого рівня вищої освіти, що посилюється у зв'язку з проведенням дослідницької роботи, а освітня складова не може повністю охопити проблематику дослідження усіх здобувачів.

Рівень відповідності Критерію 3.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 3.

За третім критерієм ідентифіковано, що доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання за даною ОП відповідає вимогам щодо якості вищої освіти. Аналіз підкритеріїв з наведенням доказів та аргументацією, отриманих за результатами вивчення наданих матеріалів і проведених фокус-груп, допоміг визначити низку сильних сторін. Це достатня формалізація процесів вступу на дану ОП, котрі враховують її особливості, а також процесів визнання результатів навчання, отриманих в інших закладах освіти, та правил визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті. Прописані процедури є доступними, рівними для всіх здобувачів та чіткими й зрозумілими для сприйняття. Позитивними практиками є наявність курсів для підготовки до єдиного вступного випробування з англійської мови, а також численні можливості, що створюються закладом для здобувачів щодо академічної мобільності та отримання додаткових компетенцій і навичок через неформальну освіту. Але завжди є потреба у вдосконаленні, особливо що стосується критерію якості. Зокрема за підкритеріями 3.1.-3.4. ідентифіковано певні слабкі сторони, по яким надані експертною групою рекомендації. Щодо підкритерію 3.1. варто структурувати інформацію на веб-ресурсі закладу відповідно до сучасних вимог. Це, беззаперечно, полегшить користування сайтом, зокрема у розрізі розділу «Абітурієнт», та оптимізує пошук потрібної інформації для вступників. Відсутність типових задач по 4 модулю «Економіка підприємства» в оприлюдненій програмі фахового вступного випробування також вважаємо недоліком. Рекомендуємо додати перелік типових задач для забезпечення можливості вступника ретельно підготуватися до іспиту. Щодо підкритерію 3.2. суттєві недоліки відсутні, проте надано рекомендацію щодо активізації профорієнтаційної роботи для зацікавлення здобувачів щодо другої вищої освіти рівня магістра та ширшого охоплення інших спеціальностей неекономічного профілю, зважаючи саме на особливості даної ОП. За підкритерієм 3.3. також відсутні слабкі сторони. Проте варто посилити зацікавленість здобувачів щодо участі в програмах академічної мобільності. Наша ЕГ рекомендує мотивувати здобувачів за даною ОП в контексті можливості підготовки до вступу в аспірантуру, оскільки дана програма представлена і на третьому рівні вищої освіти. Щодо підкритерію 3.4. схожа ситуація – суттєві недоліки відсутні, проте є потреба в активізації зацікавленості до участі здобувачів у заходах неформальної освіти, оскільки освітні компоненти не можуть повністю

охопити проблематики дослідження усіх здобувачів при написанні кваліфікаційних робіт зокрема та набуття потрібних фахових компетенцій загалом. Отож, співставлення сильних та слабких сторін зорієнтував ЕГ при виставленні рівня В за Критерієм 3, оскільки можливості й потенціал щодо вдосконалення даної ОП в закладі наявні та реалізується перегляд і розвиток даної ОП на постійній основі.

Критерій 4. Навчання і викладання за освітньою програмою:

1. Форми та методи навчання і викладання сприяють досягненню заявлених у освітній програмі цілей та програмних результатів навчання, відповідають вимогам студентоцентрованого підходу та принципам академічної свободи.

Організація навчального процесу, в тому числі використання тих чи інших форм і методів навчання та викладання відбувається згідно Положення про організацію освітнього процесу (https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/06/Polozhennya_pro_organizatsiyu_osvitnogo_protseesu.pdf). Навчання проводиться переважно у вигляді лекцій, практичних занять, проходження різних видів практики, самостійної роботи студента; наявні тренінгові курси. Щотижнево викладач проводить 2 год. консультації. В процесі проведення акредитаційної експертизи, зокрема під час фокус-груп з викладачами та здобувачами, було підтверджено комплексний характер застосування форм та методів навчання і викладання, що дозволяє достатньою мірою досягати заявлені в освітній програмі цілі та програмні результати. Дістала підтвердження і орієнтація ЗВО на вимоги студентоцентрованого підходу. Зокрема, під час фокус-групи із здобувачами було виявлено регулярне використання викладачами сучасних методик, що забезпечує здобувачам відчувати себе активними учасниками навчального процесу, як мотиватор до кращого опанування ОК. Фокус-група з викладацьким складом показала мотивованість викладачів щодо використання нових методів викладання, збільшення частки прикладної інформації. Особливий інтерес представляє собою така форма подачі матеріалів, як тренінги, під час яких студенти краще засвоюють сучасні знання та отримують практичні навички з майбутнього фаху. Щоправда, в процесі спілкування з роботодавцями було відмічено недостатнє володіння випускниками спеціалізованими програмними продуктами. Результати анкетування студентів показали, що переважна їх більшість задоволена формами та методами, що використовуються при подачі навчального матеріалу. В цілому результати фокус-групи зі студентами виявили, що вони мають достатню можливість отримати необхідну для себе траєкторію навчання, маючи необхідний ступінь академічної свободи. Важливим моментом, особливо в умовах дистанційного навчання, є той факт, що в ЗВО серйозного значення надають використанню платформи Moodle. Проте з метою удосконалення та регламентації цього процесу, є бажаним підготовка відповідного положення чи іншого документу локального нормотворення. Також, на думку ЕГ, ЗВО не варто було відмовлятися від курсових робіт, які є важливою складовою освітнього процесу.

2. Усім учасникам освітнього процесу своєчасно надається доступна і зрозуміла інформація щодо цілей, змісту та програмних результатів навчання, порядку та критеріїв оцінювання у межах окремих освітніх компонентів (у формі силабуса або в інший подібний спосіб).

Основним інструментом доведення до здобувачів усієї необхідної інформації є платформа дистанційного навчання Moodle, яка передбачає не лише розміщення винятково освітніх матеріалів, але і допоміжної інформації - зміст та програмні результати навчання, порядок та критерії оцінювання у межах окремих освітніх компонентів, робочі навчальні програми, силабуси. На сайті ЗВО учасники освітнього процесу мають доступ до інформації про освітню програму - її цілі, зміст та програмні результати навчання (https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/04/OPP_Ekonomika_ta_upravlinnya_pidpriyemstvom_2020-m.pdf). Також на сайті для ознайомлення наведено зміст навчального плану (https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/04/Navchalnij_plan_Ekonomika_ta_upravlinnya_pidpriyemstvom-1.pdf), що сприяє отриманню загального уявлення про зміст ОП. Робочі навчальні програми розробляються та перезатверджуються щороку, що дозволяє оперативно коригувати необхідну інформацію, в тому числі щодо порядку та критеріїв оцінювання. Вважаємо хорошою практикою той факт, що поряд з робочими навчальними програмами, з метою своєчасного ознайомлення студентів з вибірковими дисциплінами, студенти мають можливість використовувати силабуси. Також, інформація щодо цілей, змісту та програмних результатів навчання надається на організаційних зустрічах із кураторами академічних груп та деканом на початку семестру. Крім того, студенти можуть отримати всю необхідну інформацію на консультаціях з викладачами, що проводяться щотижня. Підсумкові форми контролю знаходять своє відображення в графіку організації освітнього процесу і відповідають особливостям та специфіці окремих освітніх компонент, про що здобувачі інформуються на першому занятті. Загалом студенти на фокус-групі позитивно оцінили свою поінформованість щодо цілей, змісту та програмних результатів навчання, порядку та критеріїв оцінювання у межах окремих освітніх компонентів.

3. Заклад вищої освіти забезпечує поєднання навчання і досліджень під час реалізації освітньої програми відповідно до рівня вищої освіти, спеціальності та цілей освітньої програми.

Студенти поєднують навчання з науковими дослідженнями в різних організаційних формах. Зокрема, це і залучення до наукової діяльності кафедри, під час проходження асистентської практики, участі в конкурсах

наукових робіт, написанні магістерської роботи, участі у наукових конференціях, а також під час засвоєння ОК в межах ОП. Так, здобувачі ОП вивчають обов'язкову освітню компоненту «Тренінг курс. Методологія наукових досліджень за фахом» та вибірково «Академічне письмо», де набувають компетентності проведення досліджень, їх оформлення, навички написання фахових статей та наукових тез. Здобувачі беруть участь у студентських конференціях, як всеукраїнського, так і міжнародного рівня, зокрема, студентських секціях Всеукраїнської науково-практичної конференції «Могилянські читання» та міжнародної науково-практичної конференції «Ольвійський форум». Публікують наукові статті за результатами власних досліджень, які проводяться під керівництвом викладачів кафедри. Рішенням ЗВО передбачено, що для захисту магістерської роботи кожен студент повинен мати 1-2 наукові статті, розміщені у фахових виданнях. На факультеті працює студентський науковий клуб - «Економічний клуб», на засіданнях якого обговорюють актуальні проблеми економіки України та світу, заслуховують випускників, які стали викладачами та студентів, що пройшли навчання за кордоном. Крім того, функціонує гурток науково-дослідницької роботи студентів «Школа молодого вченого», на засіданнях якого обговорюються напрямки наукових досліджень, їх результати, заслуховуються наукові статті та тези доповідей, надаються рекомендації до друку. Загалом, факти, наведені в відомостях самооцінювання для ОП достатньою мірою підтверджуються, а участь здобувачів ОП у наукових дослідженнях забезпечує поєднання науки та навчання. Разом з тим, у представлених РП у списках рекомендованої літератури відсутні посилання на власні наукові публікації викладачів (зокрема, дисципліни - Бізнес-діагностика, Аналіз звітності та консалтинг, Стратегічне управління підприємством, Бізнес-планування проектів).

4. Педагогічні, науково-педагогічні, наукові працівники (далі – викладачі) оновлюють зміст освіти на основі наукових досягнень і сучасних практик у відповідній галузі.

Оновлення змісту ОК, відповідно до вимог ЗВО, проводиться щороку. Науково-педагогічні працівники здійснюють оновлення змісту своїх дисциплін на регулярній основі, що забезпечується наступними заходами: участю в конференціях; постійним моніторингом та вивченням нормативно-правових документів; врахуванням пропозицій стейкхолдерів; проходженням стажування викладачів, в тому числі за кордоном, їх участю у тренінгах, семінарах; участю у дослідженнях наукових тем. Так, з метою забезпечення якості ОП укладено двосторонній договір між ЧНУ і торговою мережею - TESCO Polska Sp. z o.o. Польща, м. Познань, що дає поштовх професійного розвитку викладачів кафедри. Зокрема, в результаті цього договору викладач Семенчук І.М. набула міжнародного досвіду щодо впровадження інноваційної торгової політики у відділах продовольчих продуктів відповідно до європейських вимог - системи НАССР; проведення аналізу і контролю продуктивності праці працівників гіпермаркету та ін. Набутий досвід і подальша співпраця з TESCO Polska Sp. z o.o. стали основою розробки ОК «Управління товарним асортиментом». Зміст ОК «Проектний аналіз» розроблено за участі Філімонової О.Б., з урахуванням досвіду, набутого під час організації Міжнародного наукового конгресу SMART SOCIETY 2019, AKADEMIA POLONIJNA W CZĘSTOCHOWIE (Польща) та журі Competition of Youth Business-Projects and Start-Ups, в його складі. Це, в поєднанні з досвідом участі у розробці стартап-проекту інтерактивних іграшок Cubomania та проекті розробки міток для змагань на повітряних кулях Best Devise for FAI (обидва отримали грантову підтримку від ГО Noosfera), дозволяє орієнтувати студентів на сучасні, затребувані на ринку праці знання та вміння. В цілому аналіз навчально-методичного забезпечення вказує на його регулярне оновлення у відповідності до результатів наукових досліджень та кращих сучасних практик. В ЗВО регулярно проходять заходи із залученням роботодавців для з'ясування та впровадження сучасних галузевих практик. Щоправда, в деяких робочих навчальних програмах спостерігається застаріла література, що може розглядатися як факт невчасного оновлення РП. Також слід відмітити відсутність іноземних літературних джерел англійською мовою, що на думку ЕГ дещо звужує можливості якісного засвоєння матеріалу.

5. Навчання, викладання та наукові дослідження пов'язані з інтернаціоналізацією діяльності закладу вищої освіти.

Інтернаціоналізація діяльності ЗВО задекларована у Стратегічному плані розвитку закладу (пункт 2.6). Університет має міжнародні угоди про співпрацю і тісно співпрацює із закордонними партнерами. В процесі проведення акредитаційної експертизи було виявлено, що студенти можуть пройти семестрове навчання в Saarland University (Німеччина), Ca' Foscari University of Venice (Італія), University of Cádiz (Іспанія), Nord University (Норвегія) та за програмами подвійного дипломування в ЗВО Польщі. На фокус-групі зі здобувачами, вони підтвердили, що обізнані з можливостями освітньої міжнародної мобільності, а також повідомили, що за їхньої ініціативи було включено до нормативного блоку освітньої програми дисципліну «Іноземна мова». Проте, рівень участі у таких програмах є недостатнім за наявних можливостей. Щоправда, позитивним є той факт, що викладачі, які викладають на ОП регулярно проходять підвищення кваліфікації за кордоном. Зокрема, Н. Іщенко: в проєкті Уряду Польщі «Інноваційний університет та лідерство»; «Border studies» – університет Саарланда, Німеччина за програмою DAAD – Ostpartnerschaften. І. Семенчук: проєкт «Впровадження системи НАССР: аналіз ризику і управління безпечністю харчових продуктів в торгових мережах (TESCO)», Польща. О.Братусь: Програма підвищення компетенцій для бізнесу та кооперація з підприємствами Німеччини (Fit for Partnership with Germany), Німеччина; «Розвиток соціального підприємництва. Обмін досвідом», Грузія. А.Васильєв: Програма Manager training programme with the focus on economic cooperation in the health care sector of the German Federal Ministry for economic affairs and energy with Ukraine, Німеччина. О.Філімонова: Стажування у Варненському економічному університеті (Болгарія) з Е-бізнесу і Міжнародного бізнесу; член журі Competition of Youth Business-Projects and Start-Ups у SCIENTIFIC CONGRESS SMART SOCIETY, Польща. ОП має потенціал підготовки іноземців та викладання на ОП англійською мовою, оскільки її викладачі вже викладають англійською мовою на інших ОП та мають досвід викладання за кордоном.

Загальний аналіз щодо Критерію 4:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 4.

Доступність інформації для учасників освітнього процесу щодо цілей, програмних результатів навчання ОП, структури й змісту ОК та форм контролю. Комплексність та гнучкість застосування різних форм та методів навчання і викладання для досягнення цілей і програмних результатів навчання на основі студентоцентрованого підходу. Регулярні опитування щодо якості освітнього процесу. Можливості участі здобувачів у міжнародних програмах академічної мобільності, впровадження подвійного дипломування.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 4.

Недостатнє володіння випускниками ОП спеціалізованими програмними продуктами. Рекомендовано додати в існуючі ОК модулі по вивченню необхідних програмних комплексів або запровадити нові ОК, які б узагальнювали навички із володіння основними програмами, рекомендованими роботодавцями. Недостатня участь здобувачів у програмах міжнародної мобільності, подвійного дипломування, міжнародних стажуваннях і проектах. Рекомендується посилити заходи щодо популяризації існуючих міжнародних програм серед здобувачів ОП. Спіратися на власні наукові дослідження, а також міжнародні дослідження англійською мовою під час викладання ОК, включивши їх в список літератури робочої програми.

Рівень відповідності Критерію 4.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 4.

Загалом процес навчання і викладання за ОП забезпечує досягнення цілей та програмних результатів навчання ОП. Усі підкритерії достатньою мірою узгоджені і відповідають визначеним вимогам. Такі сильні сторони як регулярність різнобічних опитувань здобувачів щодо форм та методів навчання і викладання, а також оперативна реакція ЗВО на їх результати, дозволяють зробити висновок про належний рівень викладання на даній ОП. Хоч виявлені слабкі сторони, такі як недостатнє володіння здобувачами спеціалізованими програмними продуктами та невисока зацікавленість ними у академічній мобільності, можуть впливати на якість освітнього процесу, однак, такий вплив є не надто суттєвим, а враховуючи потенціал закладу та викладацького складу ОП, вони можуть бути виправленими. В цілому ОП та освітня діяльність за цією програмою відповідають Критерію 4.

Критерій 5. Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність:

1. Форми контрольних заходів та критерії оцінювання здобувачів вищої освіти є чіткими, зрозумілими, дозволяють встановити досягнення здобувачем вищої освіти результатів навчання для окремого освітнього компоненту та/або освітньої програми в цілому, а також оприлюднюються заздалегідь.

Вичерпний перелік видів і змісту аудиторної і самостійної роботи студентів; завдання підсумкового контролю для іспиту та заліку (питання, типові задачі, «0» варіант білету), вимоги до їх виконання та критерії оцінювання до кожного окремого завдання докладно описані у робочій програмі навчальної дисципліни відповідно до Положення про порядок і методику проведення заліків та екзаменів (https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/06/Polozhennya_pro_organizatsiyu_metodichnoyi_roboti_kafedri.pdf) та про організацію освітнього процесу (https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/06/Polozhennya_pro_organizatsiyu_osvitnogo_protseesu.pdf). У відомостях про самооцінювання закладом подано Матрицю відповідності програмних результатів навчання, освітніх компонентів, методів навчання та оцінювання. Форми поточного контролю по дисциплінам не зазначені. За результатами фокус-групи із групою забезпечення встановлено, що, оскільки курс ОП є не дуже тривалим в часі, то практично кожна освітня компонента спрямована на підготовку до написання здобувачем кваліфікаційної роботи. Тому формами оцінювання є виконання дослідницьких, аналітичних робіт та презентацій. В процесі онлайн-спілкування зі здобувачами було ідентифіковано, що найбільш поширеними формами поточного контролю є усне опитування, дискусії, кейси, тести та презентації. Студенти даної ОП підтвердили, що форми, критерії та терміни оцінювання оприлюднюються заздалегідь. У вільному доступі можна ознайомитися із даною інформацією, а також типовими завданнями, що виносяться на поточний та підсумковий контроль, на платформі Moodle Університету (<https://moodle3.chmnu.edu.ua/>). Окрім цього, студентів інформують про терміни та критерії оцінювання на початку

поточного семестру на першій парі з дисципліни та на сайті. Загалом форми контрольних заходів та критерії оцінювання здобувачів даної ОП є чіткими, зрозумілими, дозволяють встановити досягнення здобувачем вищої освіти результатів навчання. Кожного року проводиться анкетування студентів шляхом анонімного опитування з подальшим аналізом та відстеженням проблем в освітньому процесі, а також оперативним на них реагуванням. В 2019/2020 н.р. 49% студентів спеціальності 076 зазначили, що критерії оцінювання доводяться своєчасно, 38% – скоріше своєчасно; 57% вважали критерії прозорими і зрозумілими. Варто відмітити, що під час фокус-групи з академічним персоналом, було ідентифіковано спроби нестандартного підходу до підсумкового оцінювання тренінг-курсу «Управління та фінансування стартапів», за яким створені проекти по стартапам подаються на конкурси або здійснюється студентами спроба їх реалізації на практиці. Така практика є доцільною в межах даної ОП тому ЕГ рекомендує її поширювати. Для другого рівня вищої освіти є необхідним залучення студентів до заходів академічної мобільності та неформальної освіти, та, як наслідок, зарахування результатів навчання. Такі методи сприяли б повнішому засвоєнню програмних результатів ОП.

2. Форми атестації здобувачів вищої освіти відповідають вимогам стандарту вищої освіти (за наявності).

Позицією Вченої ради університету і групи забезпечення спеціальності є те, що захист кваліфікаційних робіт більшою мірою розкриває інтегральну компетентність, а саме здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі підприємництва, торгівлі та/або біржової діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій за невизначених умов і вимог), тому формою атестації обрано та затверджено в ОП захист кваліфікаційної роботи. Набуття інтегральної компетентності посилюються структурою побудови відповідних освітніх компонент, перевіркою на плагіат програмою Unicheck з вимогою повної відсутності запозичень, публічності захисту завдяки попереднього оприлюднення дипломів та відео-фіксації тощо. Положення про підготовку кваліфікаційних робіт (https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/06/Polozhennia_pro_pidhotovku_kvalifikatsiinykh_robir.pdf) регламентує процедури підготовки та захисту дипломів.

3. Визначено чіткі і зрозумілі правила проведення контрольних заходів, що є доступними для усіх учасників освітнього процесу, забезпечують об'єктивність екзаменаторів, зокрема включають процедури запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, визначають порядок оскарження результатів контрольних заходів і їх повторного проходження, та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

Процедуру проведення контрольних заходів регламентують: 1) Положення про порядок і методику проведення заліків та екзаменів (https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/06/Polozhennya_pro_poryadok_i_metodiku_provedennya_zalivkiv_ta_ekzameniv_u_CHNU_im._Petra_Mogili-1.pdf); 2) Порадник першокурсника на сайті ЧНУ в розділі «Студенту» (https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/11/113_zapitan_pershokursnika.pdf с.25-27); 3) Положення про організацію освітнього процесу (https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/06/Polozhennya_pro_organizatsiyu_osvitnogo_protseesu.pdf); 4) Освітньо-професійна програма (https://drive.google.com/drive/folders/11zreM6D7TmlSV_2nFEvesty90q_bISEz). Інформація, отримана під час фокус-груп зі здобувачами та академічним персоналом, а також аналіз матеріалів дають змогу підтвердити чіткість та зрозумілість, доступність правил проведення заявлених контрольних заходів. Об'єктивність оцінювання забезпечується однаковими умовами часу написання та критеріїв оцінювання та форм контрольних заходів для кожного здобувача. Об'єктивність екзаменаторів під час проведення підсумкового контролю забезпечується проведенням захисту кваліфікаційних робіт та екзаменів в аудиторіях з відео-фіксацією. Підсумковий контроль, що відбувається в усній формі (наприклад, захист звітів з практик) передбачає створення комісії з 2-3 осіб. Перед захистом текст кожного диплому оприлюднюється на офіційному веб-сайті. Письмові роботи зберігаються на кафедрі близько 1 року. Також в закладі наявна та регламентована (Положенням про порядок і методику проведення заліків та екзаменів) процедура врегулювання конфлікту інтересів, що постійно переглядається та вдосконалюється. Методом анкетування заклад цікавиться думкою студентів. За результатами опитування лише 4,3% студентів спеціальності 076 вважають оцінювання в рамках різних форм контролю необ'єктивним. Варто зазначити, що прецедентів оскарження результатів підсумкового контролю через конфлікт з викладачем на ОП не було, що свідчить про високі комунікаційні та професійні навички викладачів. Проте варто було б все ж включити декілька магістрантів у робочу групу по вдосконаленню ОП. Порядок повторного проходження контрольних заходів як і оскарження процедури проведення та результатів контрольних заходів також визначається Положенням про порядок і методику проведення заліків та екзаменів. Процедура оскарження результатів атестації здобувачів вищої освіти Екзаменаційною комісією визначена Положенням про порядок створення та організацію роботи екзаменаційної комісії (https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/06/Polozhennya_pro_EK.pdf). За період навчання на ОП у 72% випадків перескладання не потребувалося. Під час реалізації даної ОП випадків оскарження результатів контрольних заходів та атестації не було.

4. У закладі вищої освіти визначено чіткі та зрозумілі політика, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності, що послідовно дотримуються всіма учасниками освітнього процесу під

час реалізації освітньої програми. Заклад вищої освіти популяризує академічну доброчесність (насамперед через імплементацію цієї політики у внутрішню культуру якості) та використовує відповідні технологічні рішення як інструменти протидії порушенням академічної доброчесності.

За результатами фокус-групи із керівництвом закладу було ідентифіковано приділення значної уваги Університету до реалізації політики академічної доброчесності на практиці. Ректор ЗВО має п'ятирічний досвід членства в атестаційній колегії Міністерства освіти і науки України (в. о. директора департаменту вищої освіти), в період якого саме закладалися засади академічної доброчесності. Безумовно, свій досвід в даному аспекті ректор переніс в колектив ЗВО. Було створено відділ перевірки робіт на плагіат. До впровадження перевірки робіт на унікальність за допомогою цифрових технологій, наукові дослідження перевірялися «по сторінках». На сьогодні в закладі магістратам заборонено використовувати будь-яку форму запозичень, а лише цитування (не більше 25% тексту). За недотримання – відрахування. В минулому році, за словами ректора, було відраховано двох студентів за наявність запозичень в їх дипломних роботах, один з яких навчався за даною ОП. Об'єктивності даному процесу надає відеофіксація захистів усіх дипломів та попереднє оприлюднення на веб-сайті закладу. За результатами резервної фокус-групи стало зрозуміло, що студенти ознайомлені з даними правилами. Окрім контролюючої функції дотримання студентами академічної доброчесності, ЗВО втілює і виховну. Після інциденту виявлення у студентів запозичень та їх подальшого відрахування, було проведено опитування у здобувачів щодо їх розуміння академічної доброчесності, ознайомлення з нормативними документами та мірою покарання за порушення. Результати показали, що сутність явища плагіату розуміють 99% опитаних, проте розуміння сутності академічної доброчесності притаманне значно меншій кількості студентів. Тоді було створено закладом «Дорожню карту академічної доброчесності» та відповідний онлайн-курс, що знаходиться на основній сторінці системи Moodle. Курс було вперше прослухано студентам аудиторно та завірено підписом, що свідчить про приєднання до Етичного кодексу. Студенти заохочуються викладачами проходити курс по академічній доброчесності на платформі Prometheus, а за сертифікат отримують додаткові бали по відповідним дисциплінам (приклади сертифікатів студентів були надані закладом). Реалізація політики академічної доброчесності втілюється на факультеті економічних наук кожним викладачем перевіркою поточних робіт студентів на плагіат за допомогою відкритих програмних продуктів. Програмою Unichesk перевіряються кваліфікаційні роботи студентів. До матеріалів, які містять політику, стандарти дотримання академічної доброчесності належать: 1) Етичний кодекс університету (https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/07/Etichnij_kodeks.pdf); 2) Положення про організацію освітнього процесу (https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/06/Polozhennya_pro_organizatsiyu_osvitnogo_protseesu.pdf); 3) Положення про академічну доброчесність (https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/06/Polozhennya_pro_akademichnu_dobrocheshnist._Poryadok_perevirki_akademichnih_tekstiv_n_a_plagiat_.pdf).

Загальний аналіз щодо Критерію 5:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 5.

Опитування студентів з метою врахування їх думки. Зрозумілість критеріїв та форм оцінювання здобувачами. Своєчасність доведення критеріїв оцінювання до магістрантів. Формалізованість процедур оскарження результатів та повторного складання контрольних заходів. Відсутність конфліктних ситуацій, що є показником якісних комунікативних та професійних навичок викладачів. Забезпечення дотримання об'єктивності екзаменаторів під час підсумкового та поточного контролю як в письмовій, так і в усній формах. Популяризація академічної доброчесності серед здобувачів через організацію тематичних заходів. Високі вимоги до унікальності робіт, що повністю виключають запозичення. Чітка процедура перевірки кваліфікаційних робіт через програму Unichesk.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 5.

В організаційно-методичних документах досить поверхово надані роз'яснення щодо форм контрольних заходів поточного контролю. Рекомендуємо більш детально описати форми поточного контролю по кожній дисципліні. Переважання стандартних форм оцінювання. Рекомендуємо ввести інтерактивні форми оцінювання програмних результатів навчання, що є досить вагомим в контексті другого рівня вищої освіти, а також мотивувати здобувачів брати участь в заходах неформальної освіти та академічної мобільності, що значно поліпшить якість перевірки якості набутих ними знань зі спеціальності. Пропонуємо вдосконалювати врегулювання конфліктів інтересів методом включення студентів до робочих груп по вдосконаленні ОП, включно в частині системи оцінювання ступеню засвоєння програмних результатів навчання.

Рівень відповідності Критерію 5.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 5.

За п'ятим критерієм група ЕГ дійшла висновку, що контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та політика щодо академічної доброчесності за даною ОП відповідає вимогам щодо якості вищої освіти. За результатами вивчення підкритеріїв визначено, що ОП в контексті даного критерію має такі сильні сторони і переваги, як чіткість та зрозумілість оприлюднених заздалегідь (в декількох інформаційних джерелах) форм контрольних заходів та критеріїв оцінювання, котрі дозволяють встановити досягнення заявлених результатів навчання; формалізований процес написання й захисту кваліфікаційних робіт магістра, що відповідає стандарту вищої освіти; чіткість та зрозумілість правил проведення контрольних заходів, а також нормативне оформлення процедур запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, правил оскарження результатів контрольних заходів і їх повторного проходження та наявність обґрунтованість дотримання принципу об'єктивності оцінювання; наявність чіткої та зрозумілої політики академічної доброчесності, контроль за її дотриманням, забезпечення повної відсутності запозичень, лише цитувань, популяризація через спеціальні заходи тощо. Значно посилює даний критерій наявність позитивних результатів опитування здобувачів щодо якості реалізації процедур, що стосується даного критерію, відсутність конфліктних ситуацій та незначний відсоток повторного проходження контрольних заходів, що свідчить про дієвість процедур попередження конфліктів та професіоналізм академічного персоналу. За підкритерієм 5.1. наявний незначний недолік, а саме в організаційно-методичних документах надане досить поверхове роз'яснення форм контрольних заходів поточного контролю. Рекомендуємо більш детально описати форми поточного контролю по кожній дисципліні. За підкритеріями 5.2. та 5.3. відсутні слабкі сторони, проте є рекомендація включити студентів до робочих груп по вдосконаленні ОП з метою посилення принципу об'єктивності та врахування думки здобувачів щодо врегулювання конфліктів інтересів, включно в частині системи оцінювання ступеню засвоєння програмних результатів навчання. За підкритерієм 5.3. ідентифіковано переважання стандартних форм оцінювання. Рекомендуємо ввести інтерактивні форми оцінювання програмних результатів навчання, що є досить вагомим в контексті другого рівня вищої освіти. За підсумком співставлення сильних та слабких сторін ОП за Критерієм 5, аналізі представленої вище аргументації, прийнято рішення оцінити відповідність рівню В, оскільки при значній кількості сильних сторін та позитивних практик є потреба в незначному доопрацюванні даної ОП.

Критерій 6. Людські ресурси:

1. Академічна та/або професійна кваліфікація викладачів, задіяних до реалізації освітньої програми, забезпечує досягнення визначених відповідною програмою цілей та програмних результатів навчання.

Гарант освітньої програми “Економіка та управління підприємством” за другим (магістерським) рівнем д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри економіки та підприємництва Кузьменко О.Б. призначений наказом № 15-ВР від 28.05.2020р. (надано за запитом ЕГ) працює за основним місцем роботи та має відповідність за спеціальністю 076 “Підприємництво, торгівля та біржова діяльність”. Група забезпечення, затверджена розпорядженням по факультету економічних наук №1 від 28.08.2020р. (надано за запитом ЕГ), складається з 6 осіб, в т.ч. 2 д-ри екон. наук, що працюють у ЗВО за основним місцем роботи та мають кваліфікацію відповідно до спеціальності, що підтверджено документом про науковий ступінь та шляхом підтвердження 7 видів діяльності, передбачених в п. 30 Ліцензійних умов (підтверджується ЕГ на основі аналізу табл. 2 ВС, офіційного сайту (наприклад: Кузьменко О.Б. <https://chmnu.edu.ua/kuzmenko-oleksandr-borisovich/>) та наданої за запитом інформації). Під час підбору НПП на ОП враховується їх відповідність вимогам п. 30 Ліцензійних вимог, а також академічна/професійна відповідність ОК (за результатами фокус груп з академічним, адміністративним персоналом та групою забезпечення й гарантом). Академічний персонал, дотичний до викладання нормативних навчальних дисциплін за ОП: Коваленко О.Д., Сай Д.В., Дранус Л.С., Васильєв А.А., Семенчук І.М., Міцкевич Н.В., Верланов Ю.Ю., Нетудихата К.Л. мають академічну/професійну кваліфікацію яка дозволяє досягти програмні цілі та результати навчання за ОП. Кузьменко О.Б. та Фертікова Т.І. мають слабку академічну/професійну відповідності до ОК в сфері біржової діяльності. Було отримано пояснення, що Фертікова Т.І. лише повернулася з відпустки по догляду за дитиною до досягнення трирічного віку; дисципліни заплановано на II семестр; подано до друку статті з біржової тематики, розпочато процедуру підвищення кваліфікації з біржової діяльності, згідно документа про вищу освіту за спеціальністю “Фінанси” володіє знаннями щодо діяльності валютних і фондових бірж, цінних паперів і біржових інструментів, хеджування та ін. Щербак Ю.Г. має слабку академічну/професійну відповідність до ОК “Охорона праці в галузі та цивільний захист”. Викладачі вибіркових дисциплін циклу професійної підготовки в цілому мають академічну/професійну кваліфікацію, але слабку активність в сфері наукової діяльності (статті в фахових виданнях, монографії, тези доповідей, тощо) в розрізі ОК. До сильних сторін слід віднести наявність міжнародних стажувань, викладання за кордоном та участі в міжнародних проектах: Верланов Ю.Ю., Нетудихата К.Л., Васильєв А.А., Семенчук І.М., Сіденко Є.В., Братусь О.О. Філімонова О.Б., Конєва Т.А.; володіння англійською мовою на рівні не нижче В2 та викладання нею: Фертікова Т.М., Семенчук І.М., Вовчук Л.А., Сіденко Є.В.; залучення професіоналів-практиків Татенко Ю.В., Братусь О.О., Круських Л.А.; наявність публікацій у виданнях, що індексуються у наукометричних базах Scopus/WoS: Кузьменко О.Б., Семенчук І.М.

2. Процедури конкурсного добору викладачів є прозорими і дозволяють забезпечити необхідний рівень їхнього професіоналізму для успішної реалізації освітньої програми.

Конкурсний добір викладачів в ЧНУ ім. П.Могили здійснюється на основі Положення про проведення конкурсного відбору при заміщенні вакантних посад НПП та укладання з ними трудових договорів (контрактів), затверджене протоколом Вченої Ради №9 від 8.06.2016р. (<https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/11/Polozhennya0001.pdf>)

враховує ЗУ “Про вищу освіту”, “Про освіту”, Кодекс законів про працю, Рекомендації щодо проведення конкурсного добору НПП та укладання трудових договорів (контрактів), Статут та Колективний договір ЧНУ ім. П.Могили. В Положенні не враховано вимоги ЛУ (постанова КМУ від 30 грудня 2015 р. № 1187 (в редакції постанови КМУ від 10 травня 2018 р. № 347)) та Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів освіти (Наказ МОНУ від 11.07.2019р. № 977). Серед вимог до матеріалів, що подаються на конкурс вказано Список наукових праць, але не конкретизовано, за який термін, тип наукових публікацій. Згідно Положення конкурсна комісія перевіряє відповідність поданих документів ЗУ “Про освіту”, “Про вищу освіту” та умовам конкурсу; визначає відповідність наукових ступенів та/або вчених (почесних) звань претендентів посадам, подає рекомендації відповідним Вченим радам. У ВС вказано, що конкурсна комісія розглядає претендента виключно у разі відповідності НПП Ліцензійним умовам (наявності не менше 4 результатів діяльності відповідно до спеціальності та/або дисциплін, що викладаються). Також, за вимогою кафедри, може бути проведено відкриті заняття. До уваги беруться результати опитування здобувачів для НПП, що працювали в ЧНУ (підтверджено на фокус-групах із гарантом та групою забезпечення, сервісними службами, здобувачами). Загальний рейтинг викладачів на даний момент відсутній, але його запровадження розглядається в перспективі (підтверджено на фокус-групі з гарантом та групою забезпечення). Під час фокус групи з сервісними службами було зазначено, що процедура обрання за конкурсом є відкритою, подані документи аналізуються на відповідність ЛУ. Останнім часом конфліктів під час обрання на посаду за конкурсом на ОП не відбувалося. Під час фокус групи з НПП було зазначено, що подовження терміну роботи на посаді передбачає проведення відкритих занять, які обговорюються на кафедрі (підтверджено в протоколах засідання кафедри, що надано за запитом ЕГ), викладачі обізнані з вимогами щодо кількості та якості наукових публікацій, відповідності спеціальності, дисциплінам; вони є для них зрозумілими.

3. Заклад вищої освіти залучає роботодавців до організації та реалізації освітнього процесу.

Роботодавці активно залучені до освітнього процесу за ОП: входять до робочої групи з розробки ОП та проводять практичні заняття (Крутських Л.А., заступник генерального директора ТОВ «Суднобудівний завод «Океан», підприємець, керівник бізнес-проектів; Татенко Ю.В., керівник консалтингової компанії GoodStaff і Школи продажів у Миколаєві, підприємець, сертифікований бізнес-тренер), що підтверджується на фокус групах з роботодавцями, під час резервної зустрічі; приймають участь у днях кар'єри (<https://chmnu.edu.ua/petro-mohyla-tv-den-kar-yeri-v-chnu-im-petra-mogili/>), що підтверджується на фокус групах з роботодавцями. Здобувачі, проходячи практику на підприємствах та в установах, мають керівників від баз практики (підтверджено під час інтерв'ю з роботодавцями, здобувачами; надано накази на практику за запитом ЕГ <https://chmnu.edu.ua/bazi-praktiki-dlya-spetsialnostej-galuzi-07-upravlinnya-ta-administruvannya/>); а також можливість подальшого працевлаштування (підтверджено на зустрічі з випускниками, роботодавцями). Роботодавці підтвердили тісну співпрацю із ЗВО за даною ОП шляхом надання консультацій, участі в опитуванні, виступі на дні відкритих дверей, днях кар'єри. Випускники вказали, що залучалися до виступів на заходах у ЧНУ і готові ділитися досвідом і в подальшому. Як приклад спільного наукової діяльності є договір з Регіональною торгово-промисловою палатою Миколаївської області № 147 від 13.02.2020 на наукове консультування (Іщенко Н.М.) під час здійснення візиту делегації підприємств землі Саксонія (дані табл. 2; фокус група з гарантом та групою забезпечення,). Проведення стажування на підприємствах передбачено в Положенні про підвищення кваліфікації (с. 5) https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/06/Polozhennya_pro_pidvishhennya_kvalifikatsiyi.pdf та підтверджено на фокус групі з сервісними службами. Семенчук І.М. брала участь в міжнародній співпраці згідно договору з Чорноморським національним університетом імені Петра Могили та польською торговою мережею - TESCO Polska Sp. z o.o; тема наукового проекту: Впровадження системи НАССР: аналіз ризику і управління безпечністю харчових продуктів в торгових мережах; тема проекту досліджувалась на посаді керівника міжнародної економіки та торгівлі. Викладачі здійснюють наукове консультування бізнес-структур, наприклад: Дранус Л.С., Нетудихата К.Л. (дані табл. 2). До роботи ЕК під час захисту магістерських робіт роботодавці не залучені.

4. Заклад вищої освіти залучає до аудиторних занять професіоналів-практиків, експертів галузі, представників роботодавців.

У ВС вказано, що до аудиторних занять на ОП залучено професіоналів-практиків, що підтверджується формальним характером трудових відносин із Братусь О.О., Крутських Л.А., Татенко Ю.В., та на фокус-групах з роботодавцями, гарантом та групою забезпечення; інформація відображена на сайті (наприклад: <https://chmnu.edu.ua/polska-gostova-lektsiya-v-chnu-imeni-petra-mogili-kafedra-ekonomiki-ta-pidpriyemnistva/>).

5. Заклад вищої освіти сприяє професійному розвитку викладачів через власні програми або у співпраці з іншими організаціями.

Розвиток НПП передбачено в п. 2.2 Стратегічний план розвитку 2019-2024 (https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/09/Strategichnij_plan_2019-2024_gr.pdf) та Положенням про підвищення кваліфікації педагогічних, науково-педагогічних працівників сквалено Вченою радою протокол №11 від 27.08. 2020р. (https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/06/Polozhennya_pro_pidvishhennya_kvalifikatsiyi.pdf) Мотивація до професійного розвитку викладачів передбачена в п.3,4 Колективного договору ЧНУ ім. П.Могили на 2016-2020рр.

(<https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/09/Trudovij-kolektivnij-dogovir-CHDU-CHNU-Profkom-2016-2020.pdf>) На фокус-групах з НПП, адміністрацією, гарантом та групою забезпечення, адміністративним персоналом підтверджено дані, що наведені у ВС щодо дієвої системи мотивації професійного розвитку. НПП розповіли про активну участь у міжнародних проєктах (відкрита зустріч, фокус група з академічним персоналом) та засвідчили про важливість підвищення кваліфікації для освітнього процесу. Напрям, тема стажування/підвищення кваліфікації обговорюється на кафедрах та узгоджується з освітньо-науковими планами та пріоритетами кафедри. Є укладені договори про стажування/підвищення кваліфікації з іншими ЗВО, а також викладач може сам обрати установу, а т.ч. й підприємство. Такі викладачі як Іщенко Н.М., Сай Д.В., Семенчук І.М., Васильєв А.А., Нетудихата К.Л. мають досвід участі в міжнародних проєктах/програмах (дані табл. 2, відкрита зустріч).

6. Заклад вищої освіти стимулює розвиток викладацької майстерності.

Система матеріального та/або морального заохочення викладачів передбачена в п.3,4 Колективного договору ЧНУ ім. П.Могили на 2016-2020рр. (<https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/09/Trudovij-kolektivnij-dogovir-CHDU-CHNU-Profkom-2016-2020.pdf>) На фокус-групах з сервісними службами, НПП, гарантом та групою забезпечення підтверджено дані, що наведені у ВС; викладачі підтвердили факти щодо оплати відряджень, знають про систему інших заохочень. За запитом ЕГ було надано інформацію, що серед викладачів ОПП «Економіка та управління підприємством» компенсацію за публікації у виданнях, індексованих у WoS/Scopus отримували: д.е.н., професор, гарант програми Кузьменко О.Б., к.е.н., доцент Белінська С.М., а також д.е.н., професор Великий Ю.В. нещодавно подавав документи та ще чекає на компенсацію. Викладачі підтвердили, що активно проводяться відкриті заняття згідно графіка, який надано на запит ЕГ; результати відкритих занять обговорюються на засіданнях кафедри, що підтверджується наданими за запитом ЕГ протоколами. Формалізованих критеріїв оцінювання відкритих занять немає.

Загальний аналіз щодо Критерію 6:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 6.

Активне залучення до аудиторних занять та освітньої діяльності представників роботодавців, дієва система мотивації професійного розвитку та викладацької майстерності, велика кількість викладачів, дотичних до викладання на ОП, які мають досвід міжнародних стажувань, викладання за кордоном, практичної діяльності та наукового консультування підприємств.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 6.

Нечіткість вимог до наукових публікацій щодо кількості та якості в Положенні про проведення конкурсного відбору при заміщенні вакантних посад НПП та укладання з ними трудових договорів (контрактів); вказане Положення затверджене в 2016р. та не враховує оновлення нормативно-правового поля, тому ЕГ рекомендує актуалізувати Положення про проведення конкурсного відбору при заміщенні вакантних посад НПП та укладання з ними трудових договорів (контрактів) та більш чітко прописати конкурсні вимоги. Наявність обговорення проведення відкритих занять доцільно доповнити критеріями їх оцінювання, також рекомендовано запровадити загальний рейтинг викладачів, який відсутній на даний момент, але його запровадження розглядається в перспективі. ЕГ рекомендує залучати роботодавців, з якими існує тісна співпраця, до роботи ЕК. Академічна відповідність НПП слабо забезпечена науковою діяльністю, тому ЕГ рекомендує посилити наукову діяльність через публікаційну активність відповідно до ОК, які викладаються, або перерозподілити навантаження; посилити академічну/професійну відповідність за ОК стосовно біржової діяльності Фертікова Т.М., Кузьменко О.Б. (пройти підвищення кваліфікації, стажування, публікації).

Рівень відповідності Критерію 6.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 6.

Загалом наявні людські ресурси дозволяють забезпечити результати навчання за ОП та досягти заявлених цілей, системи розвитку кадрового потенціалу є дієвими. Усі підкритерії достатньою мірою узгоджені і відповідають визначеним вимогам. Такі сильні сторони як активна співпраця з роботодавцями в освітньому процесі, дієва система мотивації професійного розвитку та викладацької майстерності, що забезпечує наявність велику кількість викладачів, дотичних до викладання на ОП, які мають досвід міжнародних стажувань, участі в проєктах викладання

за кордоном, практичної діяльності та наукового консультування підприємств дозволяють зробити висновок про належний рівень людських ресурсів за ОП. Виявлений недолік щодо слабкої академічної/професійної відповідності за ОК стосовно біржової діяльності та низької публікаційної активності в розрізі ОК, може впливати на якість освітнього процесу, однак, такий вплив не є надто суттєвим, а враховуючи те, що закладом уже вжито заходів щодо його усунення, та з огляду на сильні сторони, дозволяє встановити відповідність за підкритерієм 6.1. Застаріле положення доповнюється іншими внутрішніми документами, що дозволяє надавати актуальну інформацію, про що вказано на фокус групах. Рейтингування викладачів базується на опитуваннях, а робота над загальним рейтингом ведеться. Інші визначені слабкі сторони не провадять суттєвого впливу на якість освітнього процесу та розглядаються як рекомендаційні. Враховуючи наведені вище факти і докази, експертна група дійшла висновку, що рівень відповідності ОП за критерієм 6 відповідає рівню В.

Критерій 7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси:

1. Фінансові та матеріально-технічні ресурси (бібліотека, інша інфраструктура, обладнання тощо), а також навчально-методичне забезпечення освітньої програми забезпечують досягнення визначених освітньою програмою цілей та програмних результатів навчання.

У відомостях про самооцінювання подано Таблицю з інформацією про обов'язкові освітні компоненти ОП та матеріально-технічне забезпечення даних компонент. Також надано інформаційні відеоролики <https://youtu.be/pnA3GXcLG2k>; <https://www.youtube.com/watch?v=KxPuXXgefZw>. Розглянувши її, а також за результатами фокус-груп, можемо зробити висновок про забезпеченість здобувачів даної ОП матеріально-технічними та навчально-методичними ресурсами. В закладі наявні аудиторії з мультимедіа, комп'ютерні аудиторії з відповідним програмним забезпеченням (GantProject, ArcGIS, Word, Excel, PowerPoint; Skype, Zoom, Google Meet; Система електронного навчання Moodle 3.9, демо-версії навчальних електронних біржових платформ та відкриті бази біржових даних, 1С:Підприємство та інші), тренінгові приміщення зі спеціальним обладнанням (дошки, фліпчарти, канцелярське приладдя для творчості: клей, ватман, кольоровий папір, маркери тощо). В корпусах є вільний доступ до WiFi мережі. Обсяг фінансування загального і спеціального фонду 2020 р. складає. 150,3 млн. грн; щорічно на оновлення навчальних ресурсів витрачається 15-20 млн. грн. За результатами фокус-групи із керівництвом ЗВО, було ідентифіковано також залучення грантів. Бібліотека ЧНУ має фонд економічної літератури українською та іноземними мовами, підписки на друковані фахові видання та електронні бази періодичних видань <https://chmnu.edu.ua/biblioteka/>. Для забезпечення соціальних потреб здобувачів в закладі діють спортивні зали, гуртожитки, їдальня, університетська поліклініка. За результатами фокус-груп зі здобувачами та студентською колегією, наданими відео-матеріалами огляду наявних навчальних потужностей, вдалося встановити забезпеченість матеріально-технічними ресурсами студентів для досягнення цілей ОП. В ЗВО регулярно відбуваються опитування здобувачів з метою покращення умов навчання студентів. За підсумком фокус-групи із студентською колегією, було визначено врахування побажань здобувачів, а саме побудова їдальні в корпусі.

2. Заклад вищої освіти забезпечує безоплатний доступ викладачів і здобувачів вищої освіти до відповідної інфраструктури та інформаційних ресурсів, необхідних для навчання, викладацької та/або наукової діяльності в межах освітньої програми.

Територія та приміщення закладу, аудиторії, наявна інфраструктура та інформаційні ресурси є безкоштовними та у вільному доступі для здобувачів за ОП. Це стосується і доступу до WiFi. Наукова бібліотека забезпечує здобувачів навчально-методичними матеріалами та інформаційними ресурсами для покращення результатів навчання та досягнення кращих результатів, наукової діяльності. Також здобувачі можуть вільно відвідувати спорткомплекс, гуртки, публікуватися у фахових виданнях тощо. В закладі безкоштовно можна отримати психологічну підтримку за потреби здобувача та звернутися в медпункт чи студентську поліклініку за медичною допомогою. Дана інформація була підтверджена за результатами фокус-груп. Заклад також надає і платні послуги, наприклад, підготовчі курси до здачі єдиного фахового випробування з англійської мови та позакредитні дисципліни. За підсумками фокус-групи з роботодавцями, а саме резервної зустрічі, було ідентифіковано, у приміщеннях ЧНУ імені Петра Могили розмістилася організація – Інноваційний кластер «RInnoHUB», що має досвід реалізації успішних стартап-проектів. Студенти ЗВО отримали можливість реалізувати свої стартап-проекти, представляти їх на українських та міжнародних конкурсах, отримувати консультації з бізнесу, стартап-екосистем, зустрічатися в коворкінгу для обговорення ідей з партнерами тощо. У планах «RInnoHUB» змонтувати на території ЧНУ імені Петра Могили лабораторію, в якій будуть 3D-принтери, VR-окуляри, електронні конструктори й інше подібне устаткування для студентів, а також коворкінг-комп'ютерний клас.

3. Освітнє середовище є безпечним для життя та здоров'я здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньою програмою, та дозволяє задовольнити їхні потреби та інтереси.

Статутом ЧНУ ім. Петра Могили (<https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/06/Statut.pdf>) встановлено, що життя, фізичне та психологічне здоров'я здобувачів є пріоритетом діяльності закладу. На початку кожного року здобувачі за ОП проходять інструктаж з охорони праці та безпеки життєдіяльності (первинний, позаплановий, цільовий). З метою медичного обслуговування осіб, що навчаються та працюють в ЧНУ, функціонує університетська

поліклініка, в корпусах є медпункти (<https://chmnu.edu.ua/category/universitetska-poliklinika/>). З метою забезпечення психологічної безпеки освітнього середовища університету фахівцями Центру соціально-психологічної підтримки, професійного розвитку та сприяння працевлаштуванню (<https://chmnu.edu.ua/tsentrtsotsialno-psihologichnoyi-pidtrimki-profesijnogo-rozvitku-ta-spriannya-pratsevlashtuvannuu/>) систематично проводяться індивідуальні або групові психологічні консультації та тренінгові програми (430 осіб у 2019/2020 н. р). Кожен студент та викладач університету має можливість безкоштовно скористатися послугами Центру у вирішенні особистих проблем психологічного спектру на анонімних засадах. В ЗВО є скринька довіри, що знаходиться біля ректорату. В процесі фокус-груп із здобувачами, резервної зустрічі та зі студентською колегією було підтверджено обізнаність студентів про існуючі можливості. Щороку в анкетуванні студентів є питання щодо поліпшення діяльності закладу в даній сфері з метою повнішого задоволення їх потреб та інтересів.

4. Заклад вищої освіти забезпечує освітню, організаційну, інформаційну, консультативну та соціальну підтримку здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньою програмою.

За підсумками спілкування зі здобувачами в процесі фокус-груп було ідентифіковано, що в кожній групі є куратор (дорадник), який є первинною ланкою надання інформації та консультації. За результатами опитування 2019/2020 н.р. 25% студентів спеціальності звертаються до дорадника щодо інформування щодо організацію навчального процесу, 13,9% – сплати за навчання; по 8-9% – конфлікти в групі; непорозуміння з викладачами; проживання в гуртожитку та ліквідація академічної заборгованості (табл.6.13.2). Лише 14,9% студентів оцінили роботу дорадника як низьку та дуже низьку. Кожний студент може без обмежень звернутися до декана факультету, проректорів з відповідних питань та ректора. Також на етапі написання кваліфікаційної роботи таку підтримку надає науковий керівник. Кожний викладач обов'язково, відповідно до графіку, розміщеному на стенді кафедри, здійснює консультування студентів зі своїх дисциплін. Завідувачі кафедр, гаранті освітніх програм, деканати допомагають студентам в питаннях формування індивідуальної траєкторії, поточних питаннях навчання тощо. Протягом останніх років обов'язковою для всіх спеціальностей, рівнів освіти та форм навчання є використання платформи Moodle (<https://moodle3.chmnu.edu.ua/>), що активізувалося під час змішаного та дистанційного навчання. На платформі забезпечений цілодобовий доступ до графіка навчального процесу, актуальний розклад; структуровано матеріали по кожній ОК, є можливість завантажувати студентські роботи, здійснювати тестування, вести журнал оцінок; є чат. З 2020 р. здійснюється поступовий перехід на обрання вибіркового ОК з паперового/Google анкетування на засоби Moodle. Студенти мають безкоштовний доступ до всіх наукових баз даних, до яких є доступ в ЧНУ (напр. WebofScience), депозиторію ЧНУ (<https://dspace.chmnu.edu.ua/jsru/>). Основними інформаційними каналами є офіційний сайт та сторінка в ФБ, Instagram університету, платформа Moodle, сторінка факультету в ФБ (<https://www.facebook.com/fen.chmnu>), Viber, Messenger, Telegram, розсилки ел. поштою, дошки оголошень. Консультативна підтримка по різним аспектам надається Центром соціально-психологічної підтримки, професійного розвитку та сприяння працевлаштуванню, юридичною клінікою Veritas, міжнародним та навчально-методичним відділами. Соціальна підтримка надається у вигляді роботи щодо забезпечення студентів соціальних категорій. Первинна профспілкорова організація студентів надає матеріальну допомогу у випадку хвороби, втрати близьких родичів тощо. Студенти, що проживають в гуртожитках, отримують інформацію про можливість отримання субсидії. Ефективно діє студентське самоврядування (<https://chmnu.edu.ua/studentske-samovryaduvannuu-2/>), про що свідчить опитування, згідно якого незадоволеними їх роботою були лише 12,8% студентів спеціальності. Фінансування студентського самоврядування здійснюється на рівні, не нижче встановленого законодавством.

5. Заклад вищої освіти створює достатні умови для реалізації права на освіту особами з особливими освітніми потребами, що навчаються за освітньою програмою.

Статутом ЧНУ ім. Петра Могили (<https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/06/Statut.pdf>) захищається однаковий доступ до освіти та рівні права на її отримання для кожного. Огляд матеріально-технічної бази, а також за результатами фокус-груп зі здобувачами та студентською колегією підтверджено, що в Університеті реалізовані умови для комфортного навчання людей з інвалідністю відповідно до будівельних норм, стандартів та правил (4 навчальних корпуси та 3 гуртожитки обладнані пандусами, є спеціальні аудиторії, кімнати гігієни, безперешкодний доступ до комп'ютерних класів, бібліотеки, їдальні, спортивного залу, адміністративних приміщень: ректорат, навчально-методичний та міжнародний відділи, бухгалтерія тощо). Дані підтверджені звітом БТІ (https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/02/Zvit_BTI.pdf). Супровід осіб здійснюється відповідно до Порядку супроводу осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення (<https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/06/Inklyuzivna-osvita-ta-suprovid-malomobilnih-grup-naselennya-2.pdf>) за потреби. На веб-сайті ЗВО є розділ «Інклюзивна освіта», де опублікована вся актуальна інформація щодо можливостей навчання та дозвілля для осіб з особливими освітніми потребами в закладі. До забезпечення комфорту навчання учасників інклюзивної освіти долучається Центр соціально-психологічної підтримки, професійного розвитку та сприяння працевлаштуванню, серед напрямів роботи якого є: забезпечення безперешкодного доступу осіб з особливими освітніми потребами та з соціально- незахищених категорій населення до отримання вищої освіти з урахуванням їхнього соціального статусу; виконання вимог зазначених в індивідуальній програмі реабілітації інвалідів; надання психологічної підтримки. Згідно звіту про самооцінювання, за 5 років на ОП навчався 1 студент з особливими потребами (на умовах тристоронньої угоди). Всього в ЗВО нині здобувають освіту 63 особи з особливими освітніми потребами, з них 19 за тристоронніми угодами.

6. Існує чітка і зрозуміла політика і процедури вирішення конфліктних ситуацій (зокрема пов'язаних з сексуальними домаганнями, дискримінацією та/або корупцією тощо), яка є доступною для усіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримується під час реалізації освітньої програми.

Питання вирішення конфліктних ситуацій в закладі регулюються різними нормативними документами, залежно від суб'єктів конфлікту. Непорозуміння між роботодавцями та працівниками регламентуються Статутом (<https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/06/Statut.pdf>), трудовим колективним договором та контрактами. Конфлікти між здобувачами та викладачами регулюються Положенням про порядок і методику проведення заліків і екзаменів (https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/06/Polozhennya_pro_poryadok_i_metodiku_provedennya_zaliv_ta_ekzameniv_u_CHNU_im._Petra_Mogili-1.pdf); Положенням про порядок створення та організацію роботи екзаменаційної комісії (https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/06/Polozhennya_pro_EK.pdf); Положення про академічну доброчесність (https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/06/Polozhennya_pro_akademichnu_dobrochesnist._Poryadok_perevirki_akademichnih_tekstiv_n_a_plagiat_.pdf). Інші міжособистісні конфлікти регулюються Положенням про порядок реагування на випадки булінгу (цькування), сексуальних домагань та дискримінації (<https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/06/Polozhennya-pro-buling.pdf>); Положенням про Центр соціально-психологічної підтримки професійного розвитку та сприяння працевлаштуванню (https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/06/Polozhennia_pro_tsentr_sotsialno-psykholohichnoi_pidtrymky.pdf). З усіма нормативними документами, котрі регулюють конфлікти інтересів, можна ознайомитися у вільному доступі на веб-сайті (<https://chmnu.edu.ua/polozhennya/>; (<https://chmnu.edu.ua/polozhennya-pro-strukturni-pidrozdili/>)). Ознайомившись з прикладами нормативних документів є можливим стверджувати, що прописані процедури є чіткими та зрозумілими. В результаті інформації, отриманої в процесі фокус-груп зі здобувачами та студентською колегією, було ідентифіковано, що здобувачі чітко розуміють процедури дій при виникненні випадків корупції, дискримінації та інших неприємних ситуацій. Для цього є скринька довіри, що розташована біля ректорату, куди можна анонімно подати скаргу. В університеті загалом розроблено план заходів щодо протидії булінгу, сексуальним домаганням, дискримінації на 2020/2021 н.р., в рамках якого в вересні 2020 року проведені ряд семінарів-практикумів «Психологічні та правові аспекти протидії булінгу, сексуальним домаганням, дискримінації» для викладачів-дорадників із залученням провідних психологів та д.ю.н. Благої А.Б.; круглий стіл з представниками студентського самоврядування «Соціально-психологічні правила безпечної поведінки». Завданням таких заходів також є попередження конфліктних ситуацій. Для запобігання виникнення конфліктних ситуацій щодо прав і обов'язків здобувачів створено поради першокурсника (https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/11/113_zaritan_pershokursnika.pdf). За час існування ОП локальні міжособистісні конфлікти були успішно розв'язані на рівні факультету; випадків булінгу та дискримінації в межах ОП не було зафіксовано, відповідних скарг не надходило.

Загальний аналіз щодо Критерію 7:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 7.

Регулярне оновлення матеріально-технічної бази. Наявність вільного доступу для здобувачів і викладачів до матеріально-технічної та навчально-методичної баз закладу. Значна робота ЗВО щодо надання можливостей для навчання здобувачам з особливими освітніми потребами, забезпечення їхнього дозвілля, розвиток інклюзивної освіти. Чітка та зрозуміла формалізація процедур вирішення конфліктів інтересів, що охоплює усіх учасників навчального процесу. Наявність аудиторій обладнаних під тренінги, оскільки за ОП в освітніх компонентах значна частина дисциплін такого типу. Безпечність освітнього середовища для життя та здоров'я його учасників. Розвиток дистанційної системи Moodle для оптимізації роботи студентів за умов дистанційного режиму навчання. Наявність доступу у споживачів до електронних каталогів бібліотечних фондів. Регулярне опитування здобувачів щодо задоволення умовами та можливостями навчання за ОП.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 7.

За першим та другим підкритеріями рекомендуємо подальше вдосконалення матеріально-технічного та навчально-методичного забезпечення більш новим та сучасним обладнанням. Це стосується, насамперед, програмних продуктів. Moodle іноді програє в оптимальності його використання іншим освітнім платформам, що потребує перегляду експлуатації даної платформи в майбутньому, оскільки дистанційна форма навчання розвивається та дедалі поглиблюється. В результаті фокус-груп із роботодавцями, ними було висловлені побажання навчання студентів роботи на практичних програмних продуктах, що в майбутньому знадобиться їм на роботі. Тому рекомендуємо дослухатися до рекомендацій роботодавців в контексті вдосконалення даної ОП та закупити ліцензійні версії даних продуктів, закріпивши їх вивчення за відповідними освітніми компонентами. Також рекомендуємо закріплення за здобувачами даної ОП певних аудиторій з можливістю їх використання для потреб самонавчання.

Рівень відповідності Критерію 7.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 7.

Експертна група дійшла висновку, що за сьомим критерієм освітнє середовище та матеріальні ресурси відповідають встановленому рівню якості вищої освіти та забезпечують можливості для досягнення здобувачами програмних результатів навчання. Аналіз наданих матеріалів відео-огляду освітнього середовища, що забезпечує реалізацію даної ОП, та інформації від фокус-груп підтвердив, що ОП має низку сильних сторін та позитивних практик. Зокрема це регулярне опитування здобувачів з метою покращення навчальних ресурсів та позитивні результати анкетувань, систематичне оновлення матеріально-технічних ресурсів, забезпечення вільного доступу до відповідної інфраструктури та інформаційних ресурсів, забезпечення безпеки для життя та здоров'я усіх сторін освітнього процесу, задоволення їх потреб та інтересів, забезпечення освітньої, організаційної, інформаційної, консультативної та соціальної підтримки здобувачів за допомогою широкої мережі інформаційних каналів, створює достатні умови не лише для реалізації права на освіту особами з особливими освітніми потребами, а й забезпечення їх дозвілля, а також наявність чітких та зрозумілих процедур вирішення конфліктних ситуацій за різним можливими напрямками виникнення. За підкритеріями 7.1. та 7.2. є певні зауваження та рекомендації щодо вдосконалення матеріально-технічних та інформаційних ресурсів ЗВО, що вплинуло на рівень та визначило оцінку В. Зокрема це оновлення матеріально-технічних ресурсів новітнім обладнанням, перегляду програмного продукту Moodle у використанні з метою покращення оптимальності побудови освітнього процесу в майбутньому, купівля ліцензійних версій програмних продуктів, вивчення яких у відповідних освітніх компонентах рекомендовано роботодавцями, а також закріплення аудиторій для здобувачів за ОП для вільного доступу з метою самонавчання.

Критерій 8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми:

1. Заклад вищої освіти послідовно дотримується визначених ним процедур розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду освітньої програми.

Розроблення, затвердження, моніторинг та періодичний перегляд ОП регламентується розділом 2, а система забезпечення якості вищої освіти - п. 6.2 Положення про організацію освітнього процесу в ЧНУ схваленого Вченою радою (протокол №1 від 30.09.2019р.)(https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/06/Polozhennya_pro_organizatsiyu_osvitnogo_protseesu.pdf); діють Рекомендації щодо порядку перегляду освітньої програми (протокол №9 від 28 травня 2020р.), що носять дорадчий характер та дозволяють використовувати кращі практики, за умови узгодження з чинним законодавством та Положенням. Проект ОП зазвичай розробляється групою розробки, обговорюється на кафедрі, вчентій раді факультету, затверджується Вченою Радою ЧНУ. ОП "Економіка та управління підприємством" початково була затверджена протоколом Вченої Ради ЧДУ №1 від 30.08.2016р., переглядалася в 2017р. та затверджена (протокол №1 від 31.08.2017р.) введена в дію з 1.01.2017р. через перехід з триместрового на семестровий графік освітнього процесу; в 2018р. затверджена (протокол №6 від 17.01.2018р.) та введена в дію з 1.09.2018р. без змін; переглянута в 2019р. відповідно до вимог стандарту, затверджена (протокол № 1 від 30.08.2019р.) та введена в дію з 1.09.2019р.; переглянута в 2020р. із урахуванням проведеного опитування, затверджена (протокол № 11 від 27.08.2020р.) та введена в дію з 1.09.2020р. Вказане відповідає внутрішньому порядку, прийнятому в ЧНУ, але слід звернути увагу на дати затвердження та введення в дію, які є майже суміжні, та їх кореляцію з датами затвердження правил прийому. Останні зміни в ОП базувалися на опитуванні стейкхолдерів, що обумовило, наприклад, збільшення вибіркової частини ОП на 1 кр., а також трансформацію підходу до обрання вибіркової ОК; введення нормативної ОК з вивчення Англійської мови (за професійним спрямуванням); перенесення ОК: Охорона праці в галузі та цивільний захист, Аналіз звітності та консалтинг, Проектний менеджмент у вибіркову частину, а з вибіркової до нормативної Управління біржовою діяльністю, Управління товарним асортиментом. Під час фокус-груп з адміністративним персоналом, академічним персоналом, гарантом та групою забезпечення, роботодавцями, студентською колегією, здобувачами було підтверджено факти опитування щодо ОП, вказали, що їх думкою цікавилися. В той же час, інформацією щодо результатів змін та впровадження наданих пропозицій не всі стейкхолдери володіють в повній мірі. Під час фокус-груп з сервісними службами та адміністративним персоналом було встановлено факти тісної співпраці в межах як факультету, так і ЗВО в цілому щодо розробки даної ОП.

2. Здобувачі вищої освіти безпосередньо та через органи студентського самоврядування залучені до процесу періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери. Позиція здобувачів вищої освіти береться до уваги під час перегляду освітньої програми.

У ВС надано доступ на папку Google диску, де містяться результати опитування, що відбувалися в ЧНУ та на ОП в розрізі різних стейкхолдерів (<https://drive.google.com/drive/folders/1DKBy3GQRkbt1QvSAqJOSfgPnaBLS68V>). ЕГ

ознайомилася з проведеними опитуваннями студентів в цілому по ЗВО щодо якості освіти (звіт за результатами дослідження оцінних суджень студентів) 2020р., оцінювання рівня володіння англійською мовою, академічної доброчесності; по факультету економічних наук опитування випускників та роботодавців; за спеціальністю 076 опитування студентів щодо ОП та навчального процесу, вибору ОП в межах спеціальності; результатами опитування студентів в 2017р.). Під час фокус-групи зі здобувачами та студентською колегією було підтверджено їх участь в опитуванні; зазначено, що інформація щодо загальноуніверситетського опитування представляється також на платформі Moodle; є можливість внесення пропозицій через студентську колегію; представники студентства долучені до процесу періодичного перегляду освітньої програми через присутність і голосування на засіданнях вчених рад факультетів та ЧНУ. Також здобувачі навели факти, що думка студентства враховується, діє інститут кураторства, викладачі відкриті до комунікацій. Безпосередньо до групи розробки ОП здобувачі не входять.

3. Роботодавці безпосередньо та/або через свої об'єднання залучені до процесу періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери.

На ОПП “Економіка та управління підприємством” надано рецензії від ТОВ “Суднобудівний завод Океан”, ТОВ СП “Нібулон”, ТОВ “Центр підтримки бізнесу”, Інноваційний кластер “Регіональний інноваційний хаб”, де вказано на актуальне наповнення ОП; до робочої групи входять Крутських Л.А. (заступник генерального директора ТОВ «Суднобудівний завод «Океан», підприємець, керівник бізнес-проектів) та Татенко Ю.В. (Керівник консалтингової компанії GoodStaff і Школи продажів у Миколаєві); роботодавці приймали участь в опитуванні, з результатами якого можна ознайомитися. Під час спілкування з роботодавцями було підтверджено різний рівень та тривалість їх залученості до роботи над ОПП. ЕГ підтверджує, що залучення роботодавців носить фактичний, системний характер. Роботодавці виказали побажання щодо подальшої, більш глибокої співпраці за ОП.

4. Існує практика збирання, аналізу та врахування інформації щодо кар'єрного шляху випускників освітньої програми.

До програми візиту ЕГ було включено фокус-групу із випускниками ОП різних років, які засвідчили подальшу співпрацю з ЧНУ (залучення до дня відкритих дверей, організація тематичних зустрічей); вони мають доступні канали комунікації з адміністрацією факультету, представниками ОП. Випускники висловили готовність до подальшої співпраці за ОП. В ЧНУ діє Центр соціально-психологічної підтримки, професійного розвитку та сприяння працевлаштуванню, який виконує функції зі збирання інформації щодо кар'єрного шляху випускників ОП. Чітко відслідковується зв'язок: проходження практики, написання магістерської роботи за даними практики, працевлаштування, що свідчить про системну та злагоджену роботу на ОП (підтверджується наказами на практику, теми магістерських робіт, участь випускника Урсула Г., який працевлаштований на підприємстві, яке було базою практики). Здобувачі підтвердили, що випускники минулих років є залучені до університетських заходів (наприклад, економічні турніри).

5. Система забезпечення якості закладу вищої освіти забезпечує вчасне реагування на виявлені недоліки в освітній програмі та/або освітній діяльності з реалізації освітньої програми.

ОП 2020р. містить принципи та процедури забезпечення якості освіти, опис процедур моніторингу та періодичного перегляду програми (п. 8, с.8). Під час фокус-групи з відповідальним за внутрішню систему забезпечення якості освіти було вказано, що моніторинг, контроль за визначеними внутрішніми показниками якості освіти провадяться на рівні кафедр, факультету, ЗВО; гарант та група забезпечення здійснюють моніторинг ОП, шляхом опитування стейкхолдерів, та мають право ініціювати зміни до неї; навчально-методичний відділ допомагає, консультує та контролює процедуру підготовки навчальних планів, освітньої програми, робочих програм дисциплін; впроваджено оновлення на платформі Moodle; діє практика написання ККР; впроваджується культура академічної доброчесності та дієва система перевірки на плагіат Unicheck; передбачено добір НПП на основі вимог чинних нормативно-правових документів; здійснюється анкетування за ключовими питаннями серед стейкхолдерів, за результатами якого ВСЗАО реагує. Так, наприклад, відбулося внесення змін до структури робочих програм щодо встановлення чітких критеріїв оцінювання; здійснюється встановлення причин негативного рейтинга викладача серед студентів (підтверджено на фокус групах зі здобувачами, академічним персоналом, адміністративним персоналом). ЗВО спирається в своїй діяльності на принципи академічної свободи та надає певні повноваження структурним підрозділам. В той же час не в повній мірі формалізовано механізм діяльності внутрішньої системи забезпечення якості освіти, реагування на виявлені недоліки.

6. Результати зовнішнього забезпечення якості вищої освіти (зокрема, зауваження та пропозиції, сформульовані під час попередніх акредитацій), беруться до уваги під час перегляду освітньої програми.

ЗВО мав попередні акредитації в 2019-2020рр. за рівнем бакалавра ОП: 151 Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології, 121 Інженерія програмного забезпечення; за рівнем магістра: 053 Психологія, 193 Геодезія та землеустрій. Під час фокус-групи з адміністрацією та інтерв'ю з відповідальним за внутрішню систему забезпечення якості освіти встановлено, що зауваження, висловлені під час попередніх акредитацій враховуються (знаходяться на стадії обговорення/затвердження Статут ЧНУ, вносяться зміни до стратегічних документів; посилено роботу зі стейкхолдерами; посилено практичну підготовку здобувачів).

7. В академічній спільноті закладу вищої освіти сформована культура якості, яка сприяє постійному розвитку освітньої програми та освітньої діяльності за цією програмою.

Під час фокус-групи з адміністрацією, інтерв'ю з відповідальним за внутрішню систему забезпечення якості освіти та іншими фокус групами ЕГ могла пересвідчитися, що як у ЧНУ так і на ОП "Економіка та управління підприємством" сформовані принципи та механізми, які забезпечують впровадження культури якості в академічній спільноті (обізнаність з принципами академічної доброчесності, саморозвиток та самовдосконалення кадрового потенціалу, використання платформи Moodle, тощо).

Загальний аналіз щодо Критерію 8:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 8.

Дієва система анкетування всіх груп стейкхолдерів, наявність реакції на результати опитування та врахування побажань стейкхолдерів, врахування зауважень, що надані зовнішньої системою забезпечення якості освіти, надання повноважень структурним підрозділам в межах, передбачених Положенням.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 8.

Нечітка формалізація внутрішніх показників якості освіти в Положенні про організацію освітнього процесу (вказані тільки напрямки) та відсутність чітких прописаних механізмів, процедур, політик. Рекомендовано: формалізувати та чітко описати внутрішніх показників якості освіти та механізми діяльності, реагування.

Рівень відповідності Критерію 8.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 8.

Діюча внутрішня система забезпечення якості вищої освіти реалізується за визначеними напрямами та демонструє реагування на виявлені недоліки, що підтверджується на проведених фокус групах; проведене анкетування стейкхолдерів було покладено в основу удосконалення ОП, а зауваження, висловлені в попередніх акредитаціях Національного агентства за іншими ОП стали основою для перегляду Статуту та стратегічних документів, в той же час, більш чітке прописання формалізованих показників оцінки та механізмів, дозволить покращити ВСЗЯО. Вказані ЕГ слабкі сторони за критерієм 8 не здійснюють суттєвого впливу на якість освітнього процесу та дієвість ВСЗЯО і можуть бути усунені в процесі вдосконалення освітньої діяльності. Підкритерії узгоджені та відповідають встановленим вимогам, що свідчить загалом про відповідність критерію 8 з рівнем В.

Критерій 9. Прозорість та публічність:

1. Визначені чіткі і зрозумілі правила і процедури, що регулюють права та обов'язки всіх учасників освітнього процесу, є доступними для них та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

Права й обов'язки наукових, науково-педагогічних, педагогічних та інших працівників, а також осіб які навчаються, представлено в Розділі 6 Статуту ЧНУ (https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2014/06/Statut_Chnu_Im_Petra_Mogili.pdf); Колективному договорі на 2016-2020рр., де прописані зобов'язання адміністрації та співробітників (<https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/09/Trudovij-kolektivnij-dogovir-CHDU-CHNU-Profkom-2016-2020.pdf>); частково в Положенні про організацію освітнього процесу (п. 4

організація навчального процесу здобувачів вищої освіти; п. 5 організація роботи викладача) (https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/06/Polozhennya_pro_organizatsiyu_osvitnogo_protseesu.pdf); положеннях про окремі структурні підрозділи (наприклад, Положення про кафедру, схвалене Вченою радою ЧДУ протокол №1 від 16.01.2009р. оприлюднене у вкладці Документи/Положення про структурні підрозділи https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/06/Polozhennia_pro_kafedru.pdf). Вказані документи оприлюднено на сайті ЗВО на вкладці Документи у вільному доступі та є легкодоступними. Університет проводить процедуру оновлення Статуту; на сайті оприлюднено проект Статуту https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/09/Statut-CHNU-im.-Petra-Mogili_Proekt.pdf. Положення про кафедру містить застарілі терміни (наприклад, державний екзамен, освітньо-кваліфікаційні характеристики, ОКР), назву університету (Чорноморський державний університет), тому його рекомендовано оновити у відповідності із сучасної нормативно-правовою базою. Правила внутрішнього розпорядку, про які згадано у ВС, на сайті окремо не оприлюднено, але за запитом було надано ЕГ для ознайомлення та вказано на те, що вони йдуть як додаток 10 до Колективного договору (С. 66-77), <https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/09/Trudovij-kolektivnij-dogovir-CHDU-CHNU-Profkom-2016-2020.pdf>. Окремим документом Правила внутрішнього розпорядку затверджувалися у попередні роки. Також права та обов'язки регулюються посадовими інструкціями для НПП; контрактами між ЗВО та НПП і здобувачами вищої освіти. Під час фокус-груп зі здобувачами, ними було вказано, що вони обізнані зі своїми правами та знають, що ознайомитися можна на сайті; вони є їм зрозумілі. Під час фокус-групи з академічним персоналом, НПП вказали, що вони обізнані зі своїми правами та знають, де з ними ознайомитися (контракт, посадові інструкції, колективний договір); долучені до обговорення колективного договору. На ОП відбувається застосування вказаних правил.

2. Заклад вищої освіти не пізніше ніж за місяць до затвердження освітньої програми або змін до неї оприлюднює на своєму офіційному веб-сайті відповідний проект з метою отримання зауважень та пропозиції заінтересованих сторін.

Проект ОП оприлюднено у вкладці Документи/Освітні програм/Проекти освітніх програм. На момент проведення акредитаційної експертизи проект ОП "Економіка та управління підприємством" було розміщено за посиланням https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/07/OPP_Ekonomika_ta_upravlinnya_pidpriemstvom_magistr_Proekt_2020.pdf (на поточний навчальний рік - встановлено за результатами фокус-групи); дата оприлюднення проекту, а також контактні дані та терміни надання пропозицій не вказано. Під час фокус групи з гарантом та групою забезпечення було зазначено, що надсилати пропозиції можна на офіційні електронні адреси, які є на сайті, потім з ними працює робоча група; на сайті представляється затверджена ОП.

3. Заклад вищої освіти своєчасно оприлюднює на своєму офіційному веб-сайті точну та достовірну інформацію про освітню програму (включаючи її цілі, очікувані результати навчання та компоненти) в обсязі, достатньому для інформування відповідних заінтересованих сторін та суспільства.

На сайті ЧНУ (вкладка Факультети/Факультет економічних наук/ Навчально-інформаційна база) оприлюднено ОПП "Економіка та управління підприємством" 2020 (https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/04/OPP_Ekonomika_ta_upravlinnya_pidpriemstvom_2020-m.pdf); навчальний план https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/04/Navchalnij_plan_Ekonomika_ta_upravlinnya_pidpriemstvom-1.pdf; Концепція освітньої діяльності https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/04/KONTSEPTSIYA_OSIVITNOYI_DIYALNOSTI-1.pdf; відгуки роботодавців, а також ОПП Економіка та управління підприємством 2019 й Проект ОПП 076 «Економіка та управління підприємством» (другий рівень вищої освіти «Магістр»). Нижче розміщено Компоненти ОПП <https://chmnu.edu.ua/komponenti-osvitnoyi-programi-ekonomika-ta-upravlinnya-pidpriemstvom-drugogo-magisterskogo-rivnya-vishhoi-osviti/>, де у зручній формі наведено робочу програму та силабус за кожною компонентою ОПП. Це дозволяє в повній мірі ознайомитися з цілями та змістами ОПП, її наповненням, тематикою освітніх компонент. Під час фокус груп зі здобувачами було встановлено, що їм відомо, де шукати вказану інформацію.

Загальний аналіз щодо Критерію 9:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 9.

До сильних сторін у контексті критерію 9 слід віднести гарну інформативну наповненість та структуру сайту; наявність окремих вкладок на оприлюднені ОП та на проекти ОП; наявність на сайті структурованої інформації щодо робочих програм та силабусів за ОП; оприлюднення та легкодоступність документів, що регламентують права та обов'язки учасників освітнього процесу.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 9.

До слабких сторін в контексті критерію 9 слід віднести деяку неструктурованість та неорганізованість збору пропозицій до проекту ОП; часткова неактуальність Положення про кафедру. Рекомендовано: під час оприлюднення проекту ОП чітко вказувати дату оприлюднення, термін прийому пропозицій до ОП, контактні дані особи та спосіб подання пропозицій; оприлюднювати таблицю пропозицій протягом 1 тижня після закінчення громадського обговорення; актуалізувати Положення про кафедру.

Рівень відповідності Критерію 9.

Рівень B

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 9.

Аналіз сильних сторін свідчить про повноту наповнення сайту в розрізі вимог критерію 9, в той же час встановлено деяку неструктурованість та неорганізованість збору пропозицій до проекту ОП, який проводиться, про що зазначено на фокус-групах, що можливо врахувати під час оприлюднення ОП для наступного обговорення. ОП в цілому узгоджена із якісними характеристиками за підкритеріями 9.1-9.3. Освітня діяльність за цією програмою загалом відповідає Критерію 9 з невеликими, що не є суттєвими.

Критерій 10. Навчання через дослідження:

1. Зміст освітньо-наукової програми відповідає науковим інтересам аспірантів (ад'юнктів) і забезпечує їх повноцінну підготовку до дослідницької та викладацької діяльності у закладах вищої освіти за спеціальністю та/або галуззю.

не застосовується

2. Наукова діяльність аспірантів (ад'юнктів) відповідає напряміві досліджень наукових керівників.

не застосовується

3. Заклад вищої освіти організаційно та матеріально забезпечує в межах освітньо-наукової програми можливості для проведення і апробації результатів наукових досліджень відповідно до тематики аспірантів (ад'юнктів) (проведення регулярних конференцій, семінарів, колоквиумів, доступ до використання лабораторій, обладнання тощо).

не застосовується

4. Заклад вищої освіти забезпечує можливості для долучення аспірантів (ад'юнктів) до міжнародної академічної спільноти за спеціальністю, зокрема через виступи на конференціях, публікації, участь у спільних дослідницьких проектах тощо.

не застосовується

5. Існує практика участі наукових керівників аспірантів у дослідницьких проектах, результати яких регулярно публікуються та/або практично впроваджуються.

не застосовується

6. Заклад вищої освіти забезпечує дотримання академічної доброчесності у науковій діяльності наукових керівників та аспірантів (ад'юнктів), зокрема вживає заходів для виключення можливості здійснення наукового керівництва особами, які вчинили порушення академічної доброчесності.

не застосовується

Загальний аналіз щодо Критерію 10:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 10.

не застосовується

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 10.

не застосовується

Рівень відповідності Критерію 10.

не застосовується

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 10.

не застосовується

IV. Інші спостереження

У цьому розділі експертна група може викласти інші спостереження, пов'язані із освітньою програмою, освітньою діяльністю за цією програмою або процедурою проведення акредитації.

Експертна група проаналізувала освітньо-професійну програму Економіка та управління підприємством за другим (магістерським) рівнем вищої освіти за спеціальністю 076 "Підприємництво, торгівля та біржова діяльність" у Чорноморському національному університеті імені П.Могили. Під час проведення акредитаційної експертизи за даною ОП гарант освітньої програми, науково-педагогічні та адміністративні працівники сприяли та надавали інформацію, підтверджуючі документи за запитом ЕГ, що є необхідними для формулювання обґрунтованої оцінки за відповідними критеріями. ЕГ на фінальному брифінгу було надано рекомендації. Експертна група відмічає високий рівень підготовки та організації зустрічей із фокус-групами, якість і повноту подачі інформації за запитами. До запланованих зустрічей вносилися незначні зміни за узгодженням через об'єктивні причини (хвороба, поганий зв'язок: до зустрічі 7 з адміністративним персоналом було долучено проректора з наукової роботи Беглиця В. П.; перенесення зустрічі з представником заводу Океан і його заміна з Крутських Л.А. на її заступника Урус А. із зустрічі з роботодавцями на резервну зустріч); всі зустрічі відбулися та проходили в позитивній атмосфері. Експертна група констатує, що ЧНУ ім. П.Могили має цінності, стратегічне бачення розвитку ОП, можливості, потенціал та потужну команду для розвитку та удосконалення даної ОП. Під час формування та передачі запитів на додаткову інформацію, використовувалася пошта гаранта та керівника групи, бо представники ЧНУ не змогли в повному обсязі завантажити інформацію через систему НА (створена папка на гугл-диску, де продубльовано документи, надіслані на пошту, посилення та пояснення представлено в системі НА).

V. Підсумки

На думку експертної групи, підстави для прийняття рішення про відмову в акредитації ОП, не пов'язані із відповідністю Критеріям оцінювання якості освітньої програми, **відсутні**.

За результатами акредитаційної експертизи експертна група вважає, що освітня програма відповідає Критеріям за наступними рівнями відповідності:

Критерій 1. Проектування та цілі освітньої програми

B

Критерій 2 . Структура та зміст освітньої програми	B
Критерій 3 . Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання	B
Критерій 4 . Навчання і викладання за освітньою програмою	B
Критерій 5 . Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність	B
Критерій 6 . Людські ресурси	B
Критерій 7 . Освітнє середовище та матеріальні ресурси	B
Критерій 8 . Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми	B
Критерій 9 . Прозорість та публічність	B
Критерій 10 . Навчання через дослідження	не застосовується

За результатами акредитаційної експертизи рішенням експертної групи є **акредитація**.

Додатки до звіту:

Документ	Назва файла	Хеш файла
Додаток	<i>Розп_ФЕН_35_24.03.20_Вибір дисциплін через Мудл.pdf</i>	i/LHZDh6TfJWg6AzMDhGDNoI6DVvucoc21KZpDogdek=
Додаток	<i>Розп_ФЕН_1_28.08.20_Групи забезпечення.pdf</i>	IERmQwPJsXLUVqX2nYGZOgqCous4R9i8IWxAwMvnBcM=
Додаток	<i>Протоколи_засідання кафедри_11-20.pdf</i>	/ShXVfZfmQCmlyAvOgRCf61zij4FxBjRkG1cN2Nqlz0=
Додаток	<i>Наказ_ВР_зміна гаранта_2020.PDF</i>	pRiCz7lErzdUTh3fH9DCWjTycpgQD62GG2t9F7BXvJo=
Додаток	<i>Графіки консультацій.pdf</i>	GoBH3BM/HQOAnL2SyGVEfcYL9NWT0PedtfvOF9a+WDw=
Додаток	<i>Графіки відкритих занять.pdf</i>	r7j3oUSomeo3y8b/amQVnDgm7lqVYYjiVzM1rfLcI+0=
Додаток	<i>Протоколи_засідання кафедри_4-19.pdf</i>	78G/+Ym7UO4ll2gWXm7htUYyM7NGQVFQdSNKFvfw4Ss=
Додаток	<i>Протоколи_засідання кафедри_10-19р..pdf</i>	/rquoEHG/1DVbs+gDM+5VIXvGBqP86Fx8S2lKcsmZC8=
Додаток	<i>Протоколи_засідання кафедри_7-20.pdf</i>	xhfcaJICS2nKvwmiJOmt38IGV4qdxiesp2flFaTaeE=
Додаток	<i>Наказ_про_склад_екз_ком_2020.pdf</i>	w52IhLi/U+FYRolDF8hQH3J86Kv/ZHxWUHrtLgNkZO8=
Додаток	<i>Тема НДР_Реєстраційна картка 1.pdf</i>	k7lrT3L3PMiLN49lqvAIsZhFueCEvjGRFTY5tkvyBKY=
Додаток	<i>Тема НДР_Реєстраційна картка 3.pdf</i>	eR2VkKNijjIhoh7nA/sfo/pszlqNDCKFM+yKQoBvIYA=
Додаток	<i>Тема НДР_Реєстраційна картка 2.pdf</i>	qdG7j9NYymqrfCfXsGfBFQADH/dVH9NusfOy3lj/OPc=
Додаток	<i>Протоколи_засідання кафедри_2-19.pdf</i>	csZxyDrVg3zNQ5X88lePjZGziFDakrje5OB5J6PeVwM=
Додаток	<i>Наказ_теми_МР_2020.pdf</i>	

		HyzPWQi27KkVIRc6DvDh2bBA2PBF7nJBLnbbVQD62Ok=
Додаток	<i>ФЕРТИКОВА Т.М._ВІДПОВІДНІСТЬ ЛУ.pdf</i>	NgrQlfSywPpHeTG2unjcVggYn1JwHgOX836m12Scovg=
Додаток	<i>Семенчук І.М._відповідність ЛУ.pdf</i>	t453HrY7PN11pKdmGF6HRdI8SPdZNXWZpgSimKf908=
Додаток	<i>Навч.План_Економіка_та_упр авління_підприємством_2019.pdf</i>	E2zr/8zpbEGJ/k5NwL6ISM3eZUzh/+bXBS08pg+3S+c=
Додаток	<i>Навч.План_Економіка_та_упр авління_підприємством_2018-заоч.pdf</i>	rWRrb6m2Jw9bGDr+kdLiwNNJyK4jq14LNvC/GPtrbUU=
Додаток	<i>Навч.План_Економіка_та_упр авління_підприємством_2018.pdf</i>	Hr4yF/y9u8Mc8dU6vZ4FJDeL6xexn+rZted/Pr5kCaU=
Додаток	<i>ОПП_Економіка_та_управління_підприємством_2018-м.pdf</i>	wvk1yg3fPkx/U7cxYLQ2YvHLmaObxo3qTaxpV/KEcSA=
Додаток	<i>ОПП_Економіка_та_управління_підприємством_2017-м.pdf</i>	yd9OxkFgeCoExps3HK9/p2fMqyekysx7rmpwbAJSm4Y=
Додаток	<i>ОПП_Економіка_та_управління_підприємством_2016-м.pdf</i>	P3vowuDexoyNbJ8AvUrjuieSzMHB4ftDfILmpDcUBo=
Додаток	<i>Навч.План_Економіка_та_упр авління_підприємством_2017-заоч.pdf</i>	Ohhsp9YUjon7nPwfmHEbbjqB6jT+9ukyGZHiLFQktyE=
Додаток	<i>Навч.План_Економіка_та_упр авління_підприємством_2017.pdf</i>	IaQPyE2ouNSnoqVU2YGZ7h3Mguvdu005dxYTr5GodUw=
Додаток	<i>Навч.План_Економіка_та_упр авління_підприємством_2016-заоч.pdf</i>	uDdMm9ue/Ooob5U7vr1kYZohQdnqGEIsvVKfibNejVM=
Додаток	<i>Навч.План_Економіка_та_упр авління_підприємством_2016.pdf</i>	vmWhX4jGal7c9B8yyVDJ9gWAYpeMFKzYpXP/sbC3ZzY=
Додаток	<i>ОПП_Економіка_та_управління_підприємством_2019-м.pdf</i>	OKB/kgUtptH4cE4G2wmj6u1yVHUwH7qHGT8uTB/PdA8=
Додаток	<i>Навч.План_Економіка_та_упр авління_підприємством_2019-заоч.pdf</i>	SCr2+vSYH5tnKSFJdbguoAuy+95PCRU+pzZqTMvOnoo=
Додаток	<i>Наказ_про_склад_екз_ком_2019.pdf</i>	FaroGsSgW2lN/e1P4opyY4c3FnDtiCLnKnixxzPnMeI=
Додаток	<i>Наказ_про_склад_екз_ком_2018.pdf</i>	PzFYQvwx6EdJreKTfyHtRnsrQMVoEJpXiSBxlSvRAU=
Додаток	<i>Наказ_теми_МР_2019.pdf</i>	8E+oYuiKbe8yqa+x4zFIFUEjiH/4KuWedbGIQpYM18w=
Додаток	<i>Наказ_теми_МР_2018.pdf</i>	FrkuyLXyKPTCyXlPDLmaW1kVDj/332wfbBNUd484PE=
Додаток	<i>Наказ_практика_99_від_24.05.2019_(515м).PDF</i>	QzSSBl/ihDRlvriq+rIFmupM3+kida1ptEYYX/95RaA=
Додаток	<i>Наказ_практика_248_від_14.1.2018_(615м).PDF</i>	E4xdC1jPswP9juHycf4mP/sVHP/ogVKwrMs23T3ua14=
Додаток		

	<i>Наказ_практика_169_від_04.06.2018_(515м).PDF</i>	eIGAujwFoOeEWpDcCiuuu/MXIkPlIFpXMMzcRVSj
Додаток	<i>Наказ_практика_195_від_20.06.2017_(515м).PDF</i>	Xc944jZR5nXiJjV4hGZxSMXSIDvOriCF6sLEcGCEN MHM= C4=
Додаток	<i>Наказ_практика_257.1_від_26.11.2018_(615м).PDF</i>	Hgx1PydxxhwqlRzvSNYU/Zy8fosBQkOuZOCAjgOBC 50=
Додаток	<i>Наказ_практика_44.1_від_29.11.2017_(615м).PDF</i>	g1cX94qouj9hh3jnhTrTbGnK3X89lH4dhDgcCqxBSY c=
Додаток	<i>Наказ_практика_36_від_22.11.2017_(615м).PDF</i>	tGNzf+o/1lWXNy2SWQvm9heprjfEnMhaU5oAt6yFt cU=
Додаток	<i>Наказ_теми_МР_2017.pdf</i>	Oof+vGUoVa+8JdmuHDTjJp2WFibdrtyZH+w5wfdS TVQ=
Додаток	<i>Наказ_про_склад_екз_ком_2017.pdf</i>	UocALaHao+ijdzE8a/tmSUCi9a6wDtgbRS/eRy6Vsq c=
Додаток	<i>Чисельність здобувачів за ОП.pdf</i>	6YxTOuHXCgfl9bezz+Vv4ingYytkHB2Ea16T6a5KL M=

Шляхом підписання цього звіту ми стверджуємо, що провели акредитаційну експертизу у повній відповідності із Положенням про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, та інших актів законодавства, а також здійснювали свої функції добросовісно, неупереджено і добросовісно.

Документ підписаний кваліфікованими електронними підписами.

Керівник експертної групи

Смачило Валентина Володимирівна

Члени експертної групи

Охріменко Ігор Віталійович

Кирилюк Оксана Василівна